

Illuster : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/404240>

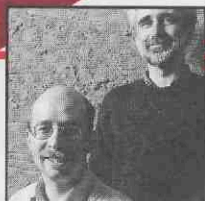
illustrer 11

Ergernis

Christien Brinkgreve over de kwantitatieve sociologie. 'Er ontstaat een monocultuur'

5

Lyrisch

De schoonheid van eencellige fossielen. Paleontologen in de consultancy.

7

Hugo Kruijt

Utrechtse chemicus wees de weg naar Big Science.

8

Vrouwenstudies

is here to stay. 'We zijn niet dom, we zijn niet lelijk.' Rosi Braidotti over twintig jaar tegenwind

10-11

Verder in dit nummer:

Nieuws	3
Opera in het park	4
Dittrich op de vlucht	6
Caroline Bleeker	12
De groep	13
Illustrerzake	14
Kwartaal	19
De zisprong	20

Telefonische enquête onder 70.000 afgestudeerden

Universiteit schoont alumnibestand op

Fred Soons, decaan van de rechtenfaculteit, kan niet wachten tot het zover is: "Ik val nu vaak noodgedwongen terug op mijn eigen adresboekje, op mensen die ik via via ken. Maar wanneer je als faculteit serieus en systematisch je alumni wilt benaderen is dat natuurlijk geen doen. Ik kijk nu al reikhalzend uit naar het moment waarop ik een uitdraai kan maken van alle alumni die in een bepaalde branche werkzaam zijn."

Meteen na het verschijnen van dit blad kunnen de eerste lezers van Illuster een telefoontje verwachten namens de Universiteit Utrecht. Het komende half jaar volgen de overige afgestudeerden van wie het adres bekend is. De universiteit hoopt via een telefonische enquête onder de bijna 70.000 lezers van haar alumniblad een actueel bestand te verkrijgen met onder meer werk- en functiegegevens van afgestudeerden.

Een goed bestand vormt de basis voor een actief alumninetwerk, zo luidt het uitgangspunt. Doelgerichte communicatie met afgestudeerden door faculteiten en verenigingen, en interactie tussen alumni onderling staat of valt met een actueel adressenbestand. Sinds drie jaar geleden een begin werd gemaakt met de opbouw van een alumnibestand is de behoefte aan

meer informatie over afgestudeerden, met name bij faculteiten en verenigingen, alleen maar gegroeid. Waar werken alumni en in welke functies? Van welke verenigingen zijn (of waren) ze lid? Deze informatie is nu onvoldoende beschikbaar. Van sommige alumni zijn alleen naam en adresgegevens bekend, maar niet de faculteit waaraan ze gestudeerd hebben. Van het merendeel van de alumni is niet bekend waar ze werken. Wanneer een faculteit alumni gericht wil benaderen, stuit ze op een barrière.

Bij het organiseren van workshops, netwerkbijeenkomsten en symposia kunnen faculteiten en aan de universiteit verbonden organisaties van de bijgewerkte gegevens gebruikmaken. Zij willen selecties kunnen maken om bijvoorbeeld beroepsgroepen uit te nodigen. Of om alumni met bepaalde werkervaring voorlichting te laten geven aan studenten. Informatie over verenigingslidmaatschappen is van belang voor jaarclubs die een reünie willen organiseren en verenigingen die een lustrum gaan vieren. Regelmatig bellen ook individuele alumni die op zoek zijn naar oude bekenden uit de studietijd.

Bij dit nummer van Illuster vindt u een brief met meer informatie over de enquête. Deze informatie is ook via internet te vinden op de alumnipagina's van de Universiteit Utrecht: <http://www.ruu.nl/alumni>.

Profiel van het Utrechts onderzoek

Het Centre for Biomedical Genetics is geselecteerd voor extra financiering in het kader van de Dieptestrategie; landelijk onderzoek waarin Utrecht een stevig aandeel heeft. Ook in de astrofysica en de aardwetenschappen scoort de Universiteit Utrecht opvallend goed.

Het resultaat van tien jaar investeren in toponderzoek en veelbelovende zwaartepunten. Met een evenwichtige verdeling over de Geestes-, Gedrags-, Natuur- en Levenswetenschappen.

Een verkenning in de diepte en de breedte.

Pagina 9

Moeilijke woorden

Er heerst een fundamenteel incongruente attitude inzake het scribentenvocabulaire. Ik bepleit een changement in dezen. Toen ik begon als wetenschapsjournalist leerde ik dat je niet onnodig moeilijke woorden of begrippen moet gebruiken. Als je daar niet aan ontkomt doordat je verhaal nu eenmaal over iets moeilijks gaat, dan moet je uitleg geven. Omdat wetenschapsjournalistiek bijna per definitie over moeilijke dingen gaat zijn wetenschapsjournalisten voortdurend bezig termen uit te leggen of juist te vermijden. In een algemeen medium, bijvoorbeeld een krant of een tv-programma, kies je een relatief laag niveau. In een meer gespecialiseerde publicatie zoals een populair-wetenschappelijk tijdschrift, kun je meer achtergrond veronderstellen.

Toch verkeren we vaak in een dilemma. Hoe ver moet je gaan in het uitleggen? Ik ken mensen die niet voorbij het woord 'atoom' komen, domweg omdat het begrip geen betekenis voor ze heeft. Met een zinnetje uitleg doe je daar niet veel aan, met het vermijden van het woord iets meer. Maar ik kan me lezers van hetzelfde artikel voor de geest halen die zich storen aan zulke educatieve draaikonterij, zich onderschat voelen, en om die reden misschien niet doorlezen. Ik ben tevreden als ik geluiden hoor dat het te moeilijk was en reacties dat ik het te veel heb versimpeld. Er vallen altijd mensen buiten de boot en als ze er aan twee kanten af vallen vaar je waarschijnlijk een koers die een maximaal aantal binnenboord houdt.

Het lijkt wel of alleen de wetenschapsjournalistiek gewetensvol omgaat met moeilijke dingen. Soms lees ik in sociaal-economische berichten over verbanden tussen zaken als rente, werkgelegenheid en beurskoersen die zomaar worden geponeerd en niet uitgelegd. Haagse verslaggeving gaat er niet zelden van uit dat je de voorgeschiedenis kent. Niets dan goeds trouwens over Den Haag. Vandaag, met de geduldige explicaties van Ferry Mingelen. Ik mag graag kijken naar ijshockey op de televisie maar het is me in dertig jaar nog nooit overkomen dat iemand de moeite nam de spelregels uit te leggen. Wat is off-side bij ijshockey? Wat is icing? En een grappig geval is het Jeugdjournaal, dat zelden vergeet een korte en kraakheldere uitleg te geven maar in bijna elke uitzending gewag maakt van 'seks hebben met' zonder erbij te zeggen wat dat is. Gelijke monniken gelijke kappen jongens. Als jullie het niet hoeven dan doe ik het ook niet meer.

Herbert
Blanckesteijn,
wetenschaps-
journalist

Niet van lab naar lab

De sprong

Afgestudeerd, en dan?

Naam: Jenny van Gent (28)
Opleiding: Farmacie
Afgestudeerd: 31 januari 1997
Baan: Apotheker

Een week na haar afstuderen kon Jenny van Gent aan de slag in de apotheek waar ze stage had gelopen. Het ging eigenlijk heel vanzelfsprekend.

Ze had ook voor de opleiding tot ziekenhuisapotheker kunnen kiezen. Of voor een aio-plaats. Onderzoek doen, dat is toch wat ze wilde toen ze enkele jaren terug voor de studie Farmacie naar Utrecht kwam? Maar Jenny bedacht zich. "Dan ben je zo vier jaar verder en wat dan...?" Zin om van lab naar lab te trekken had ze niet echt.

Tijdens een stage in een openbare apotheek ontdekte ze dat vooral het contact met patiënten het werk zo leuk maakte. Was het vroeger een kwestie van 'doosjes schuiven', tegenwoordig behoort het geven van voorlichting en advies eveneens tot het takenpakket van de apotheker. Met de stage-apotheker klikte het bovendien zo goed dat deze haar vroeg als tweede apotheker in dienst te komen.

Dat ze zo gemakkelijk een werkplek heeft bemachtigd is overigens niet uitzonderlijk voor een farmaciestudent. Geen van haar studiegenoten had werkelijk moeite iets te

vinden. Jenny werkt nu in twee Utrechtse apotheken. De ene week drie dagen in Hoograven en twee in de Rivierenwijk, de andere week andersom. Ondertussen studeert ze nog voor de verplichte registratiefase voor apothekers. Een leuke afwisseling. Toch gaat niet altijd alles van een leien dakje. De grotere verantwoordelijkheid drukt soms zwaar. Vooral het begeleiden en aansturen van de assistenten achter de balie vindt ze lastig. "Tijdens de studie Farmacie leer je toch niet echt veel over het voeren van een goed personeelsbeleid", meent ze. Het waren echter de veranderingen in de privésfeer die vaak de grootste stress opleverden. Haar vriend, met wie Jenny "één van de vele farmaciekoppels" vormde, studeerde omstreeks dezelfde tijd af. Hij zocht zijn heil als oio in Amsterdam. Samen hebben ze er nog net een vakantie naar Afrika uit kunnen persen, maar daarna was het echt raak. Vroeger lachte ze om 'druk, druk, druk' en mensen met twee agenda's, maar Jenny heeft ondertussen ervaren hoe die dingen gaan. De puf om op vrijdagavond nog naar een afspraak te gaan ontbreekt vaak. Liever wil ze dan met de benen op de bank. (XB)

Illusterzijde

Utrechtse citaten uit de krant

Nico Landman, docent oosterse talen en culturen in Trouw

"Bij islamitische organisaties groeit de weerzin om samen met de betuttelende overheid aan een imamopleiding te werken. De overheid moet niet te veel van bovenaf dwingen. Het plan van de islamitische universiteit in Rotterdam om hoogleraren uit Turkije en Egypte aan te trekken stuitte ten onrechte op veel kritiek. Bij gewone universiteiten wordt internationalisering juist aangemoedigd maar van een islamitische universiteit verwacht men Nederlands provincialisme."

Dirk Boon, hoogleraar dier en recht in het Utrechts Nieuwsblad

"Je zou je ook serieus moeten afvragen of je bijvoorbeeld het gebruik van regenwormen als aas bij het vissen niet strafbaar zou moeten stellen. Zeker als je weet dat er alternatieven mogelijk zijn. Vroeger als wij gingen hengelen zeiden we dat regenwormen geen pijn kenden omdat het koudbloedige dieren zijn. Maar inmiddels heeft onderzoek uitgewezen dat ook koudbloedige dieren als vissen last van stress kunnen hebben. Geen mens kan dus met zekerheid zeggen hoe een regenworm zich voelt."

Ruud Abma, docent sociologie in de Volkskrant

"Doorgaans onderscheiden jongeren zich

vooral door hun smaak op het gebied van mode en muziek. Verder zijn ze even idealistisch of moralistisch als andere generaties. Slechts sporadisch ontstaat er een jeugdig idealisme. In de jaren zestig en zeventig volgde, na de jaren dertig, een tweede protestgolf. Politieke verandering en persoonlijke bevrijding waren kunstig aan elkaar geknoopt. Vrije seks en arbeiderszelfbestuur leken allemaal aspecten van een programma. Maar uiteindelijk was hedonisme de brandstof van de strijd. Nu hoeft je niet meer te strijden. We zijn zo verschrikkelijk tolerant dat iedereen kan zeggen: ik vaar gewoon mijn eigen koers. Bovendien is politiek op dit moment ook niet zo interessant. Alle partijen stoten eenzelfde soort Binnenhof-bargoens uit dat werkelijk niet om aan te horen is."

Frank Bovenkerk, hoogleraar criminologie in NRC-Handelsblad

"Als een criminele organisatie een personeelsadvertentie zou plaatsen om een nieuwe leider te vinden dan zou deze opvallend veel lijken op een vacature voor een topmanager in het bedrijfsleven. Het psychologische portret van de topmanager en de topcrimineel verschilt vooralsnog alleen in de bereidheid ook intimidatie of geweld toe te passen."

Mischa de Winter, hoogleraar jeugd, gezin en levensloop in de Volkskrant

"Er dreigt een ouderloze generatie te ontstaan, die veel problemen kan veroorzaken. Jongeren gaan elkaar opvoeden op straat. Dat kan goed gaan, maar gaan ze over de

schreef dan trekt iedereen verontwaardigd aan de bel. De gewone sociale controle van volwassenen is weg, juist nu de actieradius van jongeren door de welvaart, de mobiele telefoon, de computer en de afwezige ouder alleen maar groter is geworden. Wat je nu krijgt is dat de buurt optreedt als camera en de politie belt, die dan een blik agenten moet opentrekken."

Hans van Himbergen, hoogleraar theoretische natuurkunde in HP/De Tijd

"Hoewel de Nobelprijzen de laatste jaren zijn uitgebleven, behoort Nederland in de bètawetenschappen nog steeds tot de topdrie van de wereld. We kunnen ons meten met Princeton en CERN. Het is dan ook grote flauwekul om te beweren dat de rol van de fysici is uitgespeeld. Gerard 't Hooft, mijn collega-hoogleraar theoretische natuurkunde, is een potentieel Nobelprijswinnaar. Maar in Nederland bestaat altijd de neiging zich kleiner voor te doen dan we zijn."

Hans Adriaansens, decaan University College Utrecht in Elsevier

"De arbeidsmarkt vraagt om afgestudeerden met een minder specifieke opleiding dan veel doctoraalstudies nu zijn. Studenten hoeven zo bovendien niet meer meteen een specialisme te kiezen en hebben ruimte andere gaven te benutten. Aan de aanmeldingen voor het University College merk ik dat die behoefte bestaat. Er zitten veel bèta's bij, en relatief veel vrouwen met een bètapakket. Kennelijk hebben ze geen zin in het smalle spoor van de traditionele bètastudie of de techniek."

Waardering voor Utrechts kankeronderzoek

Een onderzoeksvorstel van de Utrechtse immunoloog prof. dr. H. Clevers heeft de hoogste waardering gekregen in de jaarlijkse competitie om de 'Human Frontiers in Science'-subsidies. Het onderzoek, dat wordt uitgevoerd in samenwerking met twee Amerikaanse universiteiten, moet meer inzicht verschaffen in het ontstaan van verschillende vormen van kanker.

Clevers en zijn collega-onderzoekers kregen de subsidie van anderhalf miljoen gulden voor hun voorstel met de fraaie naam 'Flies, T-cells and cancer, the Armadillo connection'. Centraal in het voorstel staat onderzoek naar

een fundamenteel moleculair principe dat twee jaar geleden door Clevers werd ontdekt in nauwe samenwerking met dr. O. Destree van het Utrechtse Hubrecht Laboratorium. De geruchtmakende ontdekking hield in dat variaties in de hoeveelheid en de activiteit van het molecuul bèta-catenine grote invloed hebben op de vroege ontwikkeling van een kikkerembryo. In het Hubrecht Laboratorium leidden dergelijke variaties onder meer tot kikkerembryo's zonder kop of met twee koppen.

Al snel werd duidelijk dat dit mechanisme ook elders werkzaam is. In vliegenembryo's werkt het via het zogeheten Armadillo-gen dat

onder meer zorgt voor het ontstaan van de vleugels; in het menselijk lichaam speelt het een rol bij de ontwikkeling van cellen in de darmwand en van T-cellen in het menselijk afweersysteem. In deze gevallen zijn variaties in de hoeveelheid bèta-catenine verantwoordelijk voor het ontstaan van darmkanker en leukemie.

In het nu gehonoreerde voorstel neemt Clevers het onderzoek naar T-cellen voor zijn rekening. Hij werkt daarbij nauw samen met genetici aan de Universiteit van North Carolina die het gevonden mechanisme in de vlieg bestuderen en met kankeronderzoekers aan de Johns Hopkins Universiteit van

Baltimore. Doel van het onderzoek is te komen tot de ontwikkeling van effectieve geneesmiddelen.

In de prestigieuze Human Frontiers in Science competitie, waaraan dit jaar ruim 450 onderzoeksvorstellen deelnamen, kreeg de door Utrecht gecoördineerde combinatie met 9.83 uit 10 de hoogste score. Voor de drie deelnemende groepen is de komende drie jaar een bedrag van één miljoen dollar beschikbaar. Het geld is afkomstig van de zeven voornaamste industrielanden verenigd in de G7 en is bedoeld voor samenwerkingsverbanden tussen onderzoekers van jonger dan 45 jaar uit verschillende continenten. (EH)

Stichting Oxford leidt 'kennisfreelancers' op

Voor pas afgestudeerde academici die als zelfstandig ondernemer aan de slag willen is er sinds mei de leergang 'kennisfreelancer'. Deze cursus is het eerste initiatief waarmee de Stichting Oxford – een samenwerkingsverband van universiteit, hogeschool, gemeente, provincie en Arbeidsvoorziening Midden Nederland – naar buiten treedt.

De betrokken instellingen werken sinds anderhalf jaar samen met als uitgangspunt de kennisoverdracht tussen wetenschappelijke instituten en het bedrijfsleven te bevorderen. Sinds begin april heeft de Stichting Oxford de beschikking over het gebouw van de voormalige stadsbibliotheek aan de Voetiusstraat tussen het Domplein en Achter St. Pieter. Alle activiteiten zijn nu gebundeld onder de verzamelnaam Trait-d'Union.

Met de eerste leergang richt Trait-d'Union zich vooral op hoger opgeleiden met specifieke vakkennis die de ervaring in het ondernemen nog ontberen. Deelnemers met een uitkering kunnen de cursus vergoed krijgen. "Voor ons is het niet eens echt belangrijk welke specifieke vakkennis iemand heeft", vertelt Joost de Jong, directeur van Trait-d'Union.

"Een academicus met een letterenopleiding kan met onze hulp een eigen vertaalbureau beginnen. Een bioloog zou zich op kunnen werpen als milieuconsulent. Zo zijn er vele mogelijkheden. De deelnemers moeten echter wel beschikken over een zekere ondernemerszin."

De cursisten hopen met behulp van de cursus de fijne kneepjes van het ondernemerschap onder de knie te krijgen. Bovendien wordt hulp geboden bij het opzetten van een klantenbestand. Al tijdens de leergang kunnen de bedrijfjes van de cursisten huisvesting krijgen in het pand van Trait-d'Union, waar ze gebruik kunnen maken van verschillende faciliteiten en diensten zoals internetaansluitingen, vergaderruimten en een secretariaat. "De cursisten krijgen op deze wijze een vliegende start op de markt", aldus De Jong. De Stichting Oxford denkt dat in de toekomst meer projecten zich in het pand van Trait-d'Union zullen vestigen. Voor dit najaar staat er naast een tweede leergang 'kennisfreelancer' ook een leergang 'kennisintermediair' op het programma. (XB)

Informatie: Trait-d'Union (030) 2340056.

Wandkleden gerestaureerd

De wandkleden in de Aula van het Academiegebouw ondergingen het afgelopen jaar een grondige restauratie. Gedurende de zomeropstelling van deze historische zaal kan iedereen het schitterende resultaat hiervan bekijken. Ook is het mogelijk aan de hand van een fotopresentatie te zien hoe de restauratie in zijn werk ging. De aula is geopend van 21 juni tot 6 augustus, maandag t/m zaterdag van 10.00-16.00 uur. De toegang is gratis.

Verplegingswetenschap: Utrecht en Maastricht uit elkaar

De Universiteit Utrecht start in 1999 met een eigen deeltijdopleiding Verplegingswetenschap. Reden is het besluit van het college van bestuur van de Universiteit Maastricht om de samenwerking met Utrecht per 1 mei 1999 op te zeggen.

Met het Limburgse besluit is een einde gekomen aan een acht jaar durende samenwerking tussen de twee partners die vrijwel vanaf het eerste moment moeizaam is verlopen. Tot de samenwerking in het zogeheten MUG-verband – waaraan ook Groningen deelneemt – werd besloten omdat minister Ritzen in 1990 geen toestemming gaf voor de inrichting van andere opleidingen Verplegingswetenschap naast de al bestaande Limburgse. Daarom werd

gekozen voor een sluiproute waarin studenten uit het noorden en midden van het land zich in Maastricht inschreven, maar college kregen in 'dépendances' in Groningen en Utrecht. Nadat een veto van de minister op deze constructie op het nippertje kon worden afgewend, kregen de partners enkele jaren later hooglopende ruzie over de onderlinge verdeling van het geld dat Maastricht voor de ingeschreven studenten ontving. Ook nadat prof. dr. R. in 't Veld die vete met een Salomons oordeel uit de wereld had geholpen, bleef de situatie gespannen. Dat werd mede veroorzaakt doordat verreweg de meeste studenten voor Utrecht bleken te kiezen en doordat uit evaluaties bleek dat het Utrechtse studieprogramma het best werd beoordeeld.

Een concrete steen des aanstoots was het feit dat Maastricht in 1996 zonder overleg besloot om het vierjarige programma in te korten tot drie jaar, waardoor studenten in plaats van eenmaal per veertien dagen nu elke week aanwezig dienden te zijn. Omdat de helft van de Utrechtse studenten van hun werkgever maar eens per twee weken vrij krijgt voor hun opleiding, weigerde Utrecht – tot ergernis van de Maastrichtse collega's – dit voorbeeld te volgen. Daar komt bij dat Maastricht en Utrecht volgens de Utrechtse onderwijscoördinator De Winter ook inhoudelijk met elkaar uit de pas lopen. "Maastricht legt meer nadruk op een klassieke wetenschappelijke opleiding, terwijl wij ons vooral richten op leerstof die bruikbaar is in de praktijk. Uiteindelijk komt tachtig

procent van onze afgestudeerden in een ziekenhuis terecht, in functies waarin het gaat om het waarborgen en verhogen van de kwaliteit van verpleegkundige zorg." Omdat de geschilpunten onoplosbaar bleken, heeft Maastricht nu besloten een eind te maken aan de samenwerking. Het Utrechtse college heeft inmiddels aangekondigd dat het gezien de grote belangstelling voor de opleiding met ingang van september 1999 een eigen deeltijd-studierichting wil starten. Staatssecretaris Cohen had die mogelijkheid al in 1994 geopend na een positief advies van de toenmalige visitatiecommissie. Groningen en Maastricht blijven wel samenwerken. (EH)

New Venture 98: Ondernemers coachen talentvolle starters

'Maak van een goed idee je eigen bedrijf'. Dat is het motto van New Venture 98, een ondernemingsplanwedstrijd die op initiatief van McKinsey & Company in samenwerking met alle universiteiten en een aantal bedrijven wordt georganiseerd. Deelnemers – studenten en afgestudeerden – kunnen rekenen op professionele ondersteuning.

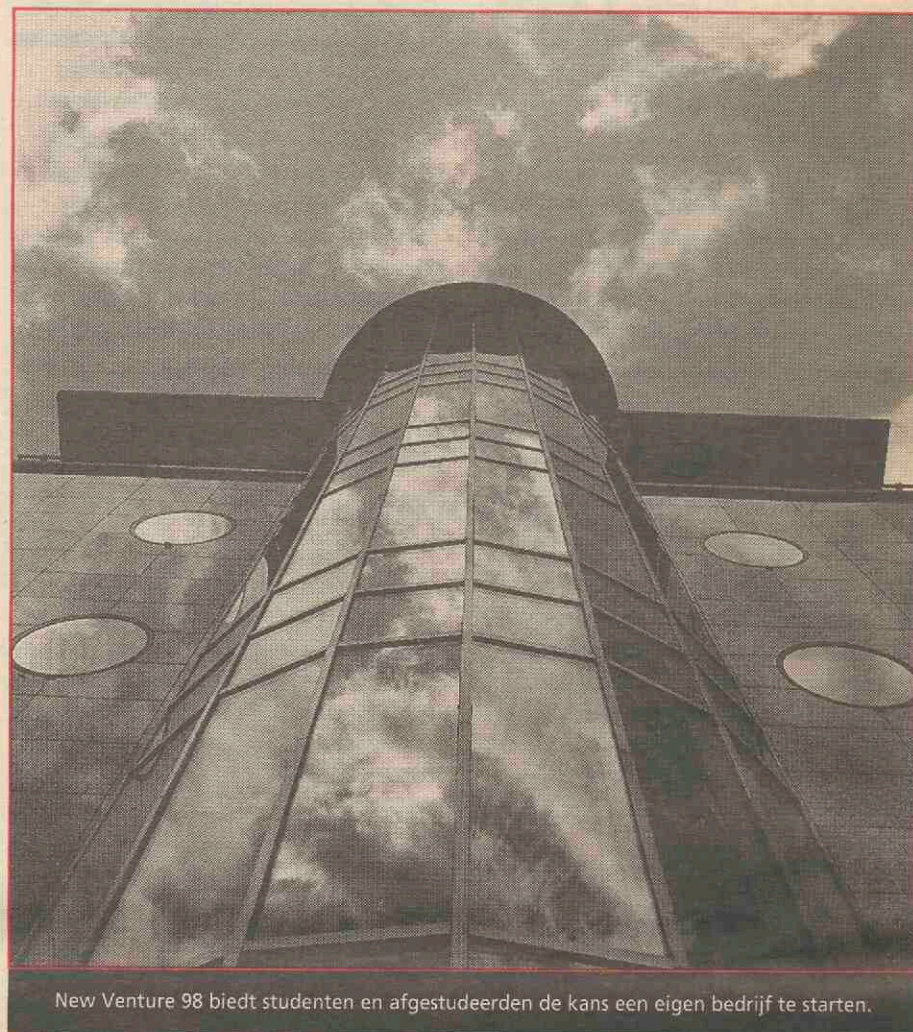
Jaarlijks organiseren verschillende bedrijven – of de Kamer van Koophandel – gelijksoortige wedstrijden met als doel de ondernemerscultuur te verbeteren en starters te stimuleren. Meestal schrijven de deelnemers een business-

plan en pas als ze winnen krijgen ze geld of advies. New Venture 98 heeft een andere aanpak. "De meerwaarde is de persoonlijke en professionele ondersteuning, onder meer door bedrijven als TNO en KPMG", vertelt Peter Hanekamp, die het project namens McKinsey leidt. Deelnemers kunnen aankloppen bij die bedrijven met vragen van allerlei aard. Op deze manier kunnen de kandidaten hun idee aan de praktijk toetsen en beslissen of verder gaan zin heeft. Als ze de prijs niet winnen hebben ze in ieder geval veel kennis opgedaan. In Duitsland is op initiatief van McKinsey een soortgelijke wedstrijd gehouden en daar bleek dat niet alleen de winnaars maar ook veel andere deelnemers een bedrijf zijn begonnen.

Drive

Project-coördinator Peter Hanekamp studeerde natuurkunde in Utrecht, doorliep assessment centers bij Shell en Philips en belandde uiteindelijk bij McKinsey & Company. De organisatie van New Venture 98 is zijn eerste project. Zelf heeft hij de nodige ervaring opgedaan als ondernemer: "In mijn studententijd had ik twee bedrijfjes. Ik zorgde ervoor dat de auto's van hotelgasten netjes werden geparkeerd en zette een portierservice op. Daar heb ik veel van geleerd, maar helaas met vallen en opstaan. Coaching door grote ondernemers was er niet bij."

De overstap van natuurkunde naar de organisatieadviespraktijk lijkt niet zo'n logische. Eén van de vragen die Peter tijdens de sollicitatieronde voorgeschiedt kreeg luidde 'Is het rendabel om met een spijsoliefabriek heel Rusland van olie te voorzien?'. "Als je met

New Venture 98 biedt studenten en afgestudeerden de kans een eigen bedrijf te starten.

vlugge, korte berekeningen een acceptabel antwoord kunt bedenken in aanwezigheid van een aantal consultants, dan zit je op de juiste weg", meent hij. "Het is vooral een kwestie van analytisch denkvermogen en een goede graadmeter hiervoor is de score op exacte vak-

ken. Natuurkunde als vooropleiding was zo gek nog niet." Maar goed analytisch denken is niet alles. "McKinsey verwacht óók een communicatieve instelling en bovenal drive. Ik hoop dat ik in New Venture 98 daar iets van kan overbrengen." (SvB)

New Venture 98 bestaat uit drie ronden. De jury reikt aan het eind van elke ronde prijzengeld uit aan het winnende team. Het bedrag stijgt per ronde; winnaar of niet, iedereen mag door naar de volgende ronde. De eerste opdracht betreft een korte beschrijving van het innovatieve idee (prijs: tien keer f 1.000,-). Daarna volgt het uitvoeren van een haalbaarheidstest (prijs: tien keer f 2.500,-) en de derde ronde bestaat uit het schrijven van een ondernemingsplan (prijs drie keer f 50.000,-). Belangstellenden kunnen informatie inwinnen of zich aanmelden via internet: www.newventure98.nl of telefonisch: 0900-2020999

Opera in het Wilhelminapark Studentenorkest als circusfamilie

In het Utrechtse Wilhelminapark weerklinkt deze maand het hartverscheurende verhaal van de komediant Canio, die ondanks een verzegend liefdesverdriet in de piste zijn rol van paljas moet spelen. Met een opzienbarende uitvoering van de opera Pagliacci van de 19de eeuwse Italiaanse componist Ruggiero Leoncavallo zet het Utrechtsch Studenten Concert het 175-jarig bestaan luister bij. Voor het eerst zal Pagliacci in de meest geëigende setting worden opgevoerd: een circustent.

Mammoetevenement

Met de opvoering van Suor Angelica en Tosca van Puccini in de Janskerk deed het USC in het recente verleden al ervaring op met 'opera op locatie'. De grote belangstelling van publiek

en pers voor die producties gaf het oudste studentenorkest van Nederland de moed het 35ste lustrum nog veel grootser aan te pakken. Speciaal voor het nieuwe project werd de Stichting Pagliacci opgericht. Deze heeft ervoor gezorgd dat de 700 toeschouwers in de tent een uitzonderlijke combinatie van muziek, dans, acrobatiek, circus en commedia dell'arte voorgeschiedt krijgen. De organisatie van een dergelijk mammoetevenement heeft behoorlijk wat voeten in de aarde. "Er werken alles bij elkaar zo'n 200 mensen mee", vertelt productie leider Janneke van der Kamp. Deze studente, die scheikunde in Utrecht combineert met het conservatorium in Rotterdam, heeft zich enkele maanden gestort op de logistiek. "De stichtingsleden en het grootste gedeelte van de uitvoerenden zijn amateurs, maar de voorstelling wordt absoluut niet amateuristisch. De solisten en enkele artiesten zijn professionals. Wat de

zangers betreft was Nederland zelfs te klein voor ons. Die hebben we uit het buitenland moeten halen."

Bonte stoet

Van der Kamp kijkt reikhalzend uit naar de première op 19 juni. Wanneer in het Wilhelminapark alles op rolletjes loopt zit het belangrijkste gedeelte van haar taak erop. Maar de deelnemers staat na afloop van de zes Utrechtse voorstellingen zo mogelijk een nog grotere uitdaging te wachten. De 'troupe' reist dan naar het zuiden af. In één maand zal Pagliacci worden opgevoerd in Luxemburg, Frankrijk, Italië en Zwitserland. De productie-leider voorziet een bonte stoet vrachtwagens, bussen en vreemde voertuigen. "We willen steden en dorpen werkelijk overspoelen. Met op de ene plek een big band, op de andere een strijkerskwartet en even verderop een operazanger of een acrobaat op stelten. De

mensen moeten weten dat we er zijn." De hele onderneming ademt de romantiek van 'de circusfamilie' en iedereen laat dat gevoel doelbewust op zich inwerken. "We zullen met zijn allen om de grote tent slapen. Wie meegaat moet ook helpen tenten opzetten, eten koken, kaartjes knippen en ga zo maar door. Zo kunnen we de kosten laag houden", meent Van der Kamp, tevens concertmeester van het USC. Zonder financiële risico's is de tournee niet. De begroting van zo'n zes ton moet vooral worden gedekt door recettes. Elke locatie die wordt aangedaan is de afgelopen maanden warm gemaakt voor het bezoek van het reizende gezelschap, maar wat nu als de belangstelling tegenvalt? Van der Kamp: "Daar ben ik niet bang voor. Als het goed gaat, eten we croissantjes. Gaat het minder, dan wordt het droog brood."

Zie ook Illustrerzake, pagina 14.

'Kwantitatieve sociologen maken de dienst uit'

De opinie

Een wetenschapper spreekt zich kritisch uit

Naam: Prof. dr. Christien Brinkgreve (48)
Functie: hoogleraar Algemene Sociale Wetenschappen, NRC-columniste

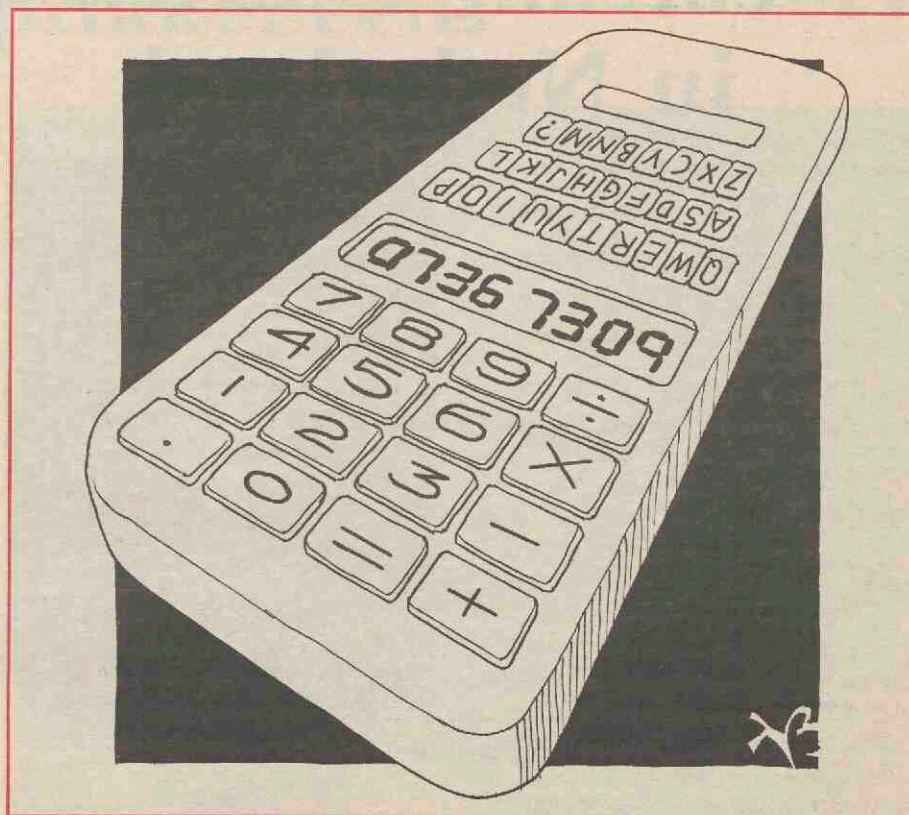
vooraf gestelde hypothesen te kunnen toetsen. "Nu is het al langer duidelijk dat deze laatste benadering het op dit moment in Nederland voor het zeggen heeft en daardoor ook verreweg het meeste onderzoeksgeld binnenhaalt. Maar onlangs werd dat nog eens op een voor mijn gevoel heel schrijnende manier bevestigd toen een mooi en interessant onderzoeksvorstel van De Swaan door NWO werd afgewezen. Als je dan bedenkt dat De Swaan, ook volgens objectieve criteria zoals citatiescores, behoort tot de meest gezaghebbende Nederlandse sociologen van het moment, vind ik dat erg. Maar in de gremia die het geld verdelen maken de kwantitatieve sociologen de dienst uit. En dat betekent dat grootschalige kwantitatieve onderzoeken die zeker hun verdiensten hebben, maar in mijn visie toch vaak maar weinig interessante nieuwe inzichten opleveren, wel scoren, terwijl onze benadering voortdurend achter het net vist. Uit protest tegen die gang van zaken is De Swaan opgestapt en dat vind ik een veeg teken.

Bureaucratische logica

"Ik ga ervan uit dat de beoordelaars integer zijn en ik geloof niet in doelgerichte pogingen om het kwalitatieve onderzoek de nek om te draaien. Maar wat is er dan wel aan de hand? Een van de problemen met, zeg maar 'onze' manier van werken is dat die minder goed aansluit bij NWO-criteria zoals de formulering van toetsbare hypothesen, het van te voren specificeren van alle facetten van het onderzoek, zoals de te gebruiken methoden en de verwachte bevindingen. Daar kan het grootschalig kwantitatief onderzoek veel beter mee uit de voeten, omdat dat meer werkt volgens een van te voren uitgewerkte blauwdruk die weinig ruimte laat voor onverwachte vondsten en invallen.

Bij een opener onderzoekstijl zoals wij die hanteren, weet je niet alles al van te voren en laat je je meer leiden door interessante vragen dan door methodisch-technische overwegingen. Soms stel je je manier van werken gaandeweg bij op grond van wat je aantreft. Dat is een opener benadering die vaak verrassende nieuwe inzichten oplevert, die je van te voren niet had kunnen voorspellen. Maar daardoor past hij slecht bij de bureaucratische logica van organisaties zoals NWO.

Daar komt bij dat zo'n meer open manier van werken door mensen die zweren bij 'methoden en technieken' ook niet helemaal voor vol wordt aanzien. Zij noemen hun eigen aanpak de 'verklarende sociologie' en verwijten ons een te journalistieke manier van werken die niet verder komt dan een beschrijving van de werkelijkheid. Alsof een goede journalistieke beschrijving niets zou verklaren en geen nieuwe inzichten zou opleveren. Maar bovendien is de sociologie van de Amsterdamse School natuurlijk veel meer dan louter journalistiek. Mensen als De Swaan gaan uiterst nauwgezet te werk en besteden veel aandacht aan theorievorming. Om hun werk af te doen als 'journalistiek' vind ik echt onzinnig.

Tekening: Niels Bongers

Aanpak van Amsterdamse School is meer dan journalistiek

Loser

"Er is dus sprake van een duidelijke tegenstelling tussen twee stijlen van sociologiebeoefenen. Dat is al jaren zo en dat hoeft op zich geen probleem te zijn. Het probleem is dat een van die twee stijlen in ons land op dit moment zo dominant is dat niet alleen het geld, maar ook het wetenschappelijk aanzien voor een niet onbelangrijk deel naar aanhangers van die benadering toe gaat. In mijn column heb ik geschreven dat wie zich niet aan het heersende klimaat conformeert, wordt beschouwd als een loser, op wie door collega's wordt neergekeken. Dat klinkt nogal fors, maar ik zie het om me heen gebeuren. Of dat ook op mijzelf slaat? Voor een deel wel, ja. Ik voel mij verwant met de Amsterdamse benadering, en dat maakt me in Utrecht inderdaad een beetje tot een buitenstaander. Bovendien schrijf ik mijn artikelen en mijn boeken in het Nederlands, waardoor ik geen lid van de onderzoeksschool ASWB kon worden. Publiceren in het Engels is hier, anders dan in Amsterdam, een voorwaarde om tot de onderzoeksschool te worden toegelaten. Maar, vraag ik me dan af, wat is de meerwaarde van publiceren in het Engels, als dat gebeurt in het soort steenkolen-Engels dat je tegenwoordig overal tegenkomt? De kwalitatieve sociologie moet het mede hebben van mooi en zorgvuldig proza. Dan kun je toch veel beter in het Nederlands schrijven? "Ik heb het verder goed naar mijn zin in

Utrecht. In de vakgroep ASW heerst een tolerante sfeer en er wordt mij geen strobreed in de weg gelegd. Maar ik vind het wel vervelend dat wat ik doe zo weinig telt. Twee jaar geleden is een aanvraag van mij gesneuveld voor een onderzoek naar opvoeden in een multiculturele samenleving. Ik had die aanvraag ingediend met twee Amsterdamse collega's en we hadden er heel veel tijd en energie in gestoken. Maar volgens de beoordelaars waren de hypothesen niet duidelijk genoeg uitgewerkt en was de methode niet uitgebreid genoeg beschreven. Ik heb toen een tijd mijn wonden gelikt en gedacht: dit doe ik dus nooit meer. Maar het steekt wel als je ziet dat anderen de miljoenen binnen halen, waarmee jij ook mooie dingen had kunnen doen. Dat lot deel ik overigens met velen. Er is te veel concurrentie om te weinig geld. Daarom is het des te belangrijker dat één stijl van werken niet bevoordeeld wordt, zoals nu wel het geval is.

"Ik heb dat stuk in NRC dus niet zozeer geschreven uit boosheid over mijn eigen situatie. Wat mij steekt is het feit dat in dit systeem van beoordelingen, waarbij het steeds belangrijker wordt wie voldoet aan technisch-bureaucratische criteria en wie de macht heeft bij de verdeling van het geld, erkend goede mensen buiten de boot vallen. Daardoor komt een in mijn ogen heel waardevolle benadering binnen de sociologie in Nederland niet of nauwelijks aan bod. Ik vrees dat dat gezien de ontwikkeling naar steeds grotere onderzoeksverbanden in het kader van de Dieptestrategie en de Breedtestrategie alleen nog maar erger wordt. Ik ben bang dat een nog grotere greep van NWO op het onderzoek – althans in de sociologie – op termijn wel eens het einde zou kunnen betekenen van de veelkleurigheid van het vak."

"Het is een veeg teken als toonaangevende vakbeoefenaren het bijltje erbij neergooien, omdat de beslissingen van de geldverdelende instanties te zeer afwijken van hun eigen maatstaven." Aldus de eerste zin van de column in NRC Handelsblad waarmee Christien Brinkgreve in maart opzien baarde onder vakgenoten. De Utrechtse hoogleraar Algemene Sociale Wetenschappen ergert zich aan de eenzijdige financiering van de Nederlandse sociologie. "Er is een monocultuur aan het ontstaan, die slecht is voor de wetenschap."

ERIK HARDEMAN

"Ik heb die column geschreven toen ik hoorde dat Bram de Swaan was opgestapt als lid van de NWO-stuurgroep die gaat over de verdeling van onderzoeksgeld op het gebied van de multiculturele samenleving. De Swaan is, samen met mensen als Goudsblom en Schuyt, een vertegenwoordiger van wat in ons vak bekend staat als de 'Amsterdamse School'. Dat is een groep, met name aan de Universiteit van Amsterdam verbonden sociologen die zich bezighouden met meer kwalitatief onderzoek. Ik werk zelf ook in die traditie, vandaar mijn betrokkenheid. In de rest van Nederland, met name in Utrecht, Groningen en Nijmegen, ligt de nadruk meer op een kwantitatieve benadering. Daarbij gaat het om het aanleggen en het statistisch bewerken van grote databestanden om zo

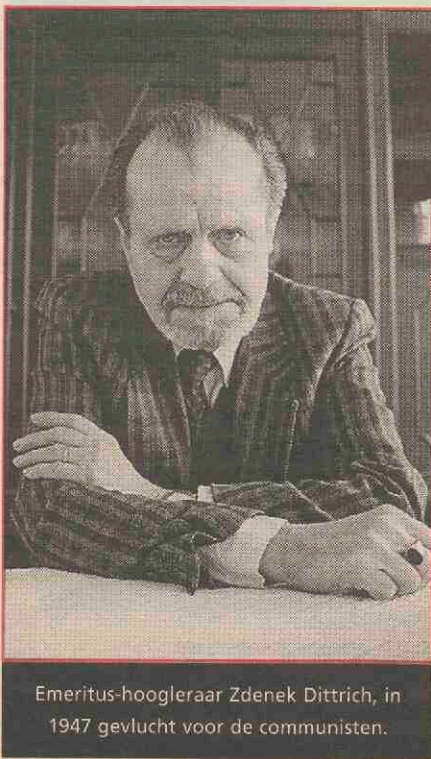
Vijftig jaar UAF

Vluchteling Dittrich werd gelukkig in Nederland

Met nauwelijks meer op zak dan een opzet voor zijn scriptie vluchtte de Tsech Zdenek Dittrich in 1948 naar Nederland. Twee jaar later behaalde hij in Utrecht zijn doctoraal geschiedenis, mede dankzij steun van de pas opgerichte Stichting voor vluchteling-studenten UAF. Dittrich, inmiddels emeritus-hoogleraar Oost-Europese geschiedenis, blikt terug.

U-BLAD * KARLIJN VAN AERDE

Na de Tweede Wereldoorlog trok het Rode Leger zich uit Tsjechoslowakije terug. Het leek alsof de democratie werd hersteld. De jonge Zdenek Dittrich begon aan een universitaire studie geschiedenis. De terugtocht van de Russen was echter schijn. Tijdens hun aanwezigheid hadden ze enkele politieke partijen verboden en beïnvloedbare personen op sleutelposities geplaatst. De partijen, die na de verkiezingen in 1946 samen een meerderheid van zestig procent behaalden, hadden niets in de gaten. Zij hadden met de communisten in kampen gezeten, vriendschap gesloten en hun objectiviteit verloren. In feite vond er een geruisloze machtsovername plaats. Dittrich tuinde er echter niet in. "Ik had het boek 'Een korte geschiedenis van de Sovjet-Unie' door Stalin gelezen. Dat zei me genoeg. Ik informeerde me verder en kwam tot een kritische opstelling tegenover de Sovjet-Unie", vertelt de emeritus-hoogleraar, de vader

Emeritus-hoogleraar Zdenek Dittrich, in 1947 gevlucht voor de communisten.

van D'66 kamerlid Boris Dittrich. De Communistische Partij organiseerde zich in 'cellen' en bouwde een wijdvertakt netwerk op. Van iedere burger werd een kaart bijgehouden met persoonlijke gegevens. Bij elke aanvraag of promotie werd die kaart erbij gehaald. "Op mijn kaart werd melding gemaakt van een voorval uit 1947. Een communistische historicus gaf een lezing, na afloop ging ik met hem in discussie. De man trok zich met hoofdpijn terug.

Dat bleef niet onopgemerkt."

Dittrich was een van de weinigen die zo openlijk de Sovjet-Unie bekritiseerde. "Toen ik in februari 1948 met vier andere studenten van de universiteit van Praag gestuurd werd, sloeg ik op de vlucht. De volgende stap zou immers arrestatie en deportatie naar een strafkamp zijn geweest."

Honger

"Tijdens mijn vlucht vond de staatsgreep plaats. In Duitsland kwam ik in een verzamelkamp voor 'displaced persons', mensen die door de oorlog in andere landen terechtgekomen waren. Ik ontmoette er een collega die in Nederland was geweest. Dáár zouden ze ons wel begrijpen, want Nederland was zelf bezet geweest. Met een groep zijn we toen vertrokken. We kwamen in een kazerne terecht waar we bezoek kregen van Nederlandse studenten. Zij brachten sigaretten voor ons mee. Een gepensioneerde onderwijzer uit het Noord-Limburgse Tegelen, een dorp bij de kazerne, leerde ons Nederlands."

"Toen ik in 1948 in Nederland kwam had ik vrijwel niets bij me, maar ik had wel een opzet voor mijn scriptie. Met de steun van het UAF pakte ik mijn studie weer op en twee jaar later haalde ik in Utrecht m'n doctoraal. Maar pas toen ik een baan vond voelde ik me herboren. Natuurlijk ben ik dankbaar voor de twee jaar steun van het UAF, maar met die baan was ik écht gelukkig. Ik had opeens een salaris van 274 gulden per maand, in die tijd was dat fors."

In 1967 werd Dittrich hoogleraar Oost-

Vijftig jaar UAF

De Stichting voor vluchteling-studenten UAF, het University Assistance Fund bestaat in 1998 vijftig jaar. Het UAF geeft vluchtelingen een beurs en begeleiding om de studie te hervatten. Bekende UAF-studenten zijn, naast Zdenek Dittrich, onder andere schrijver en Volkskrant-columnist Kader Abdolah (gevlucht uit Iran in 1987), Tweede Kamerlid voor GroenLinks Mohammed Rabbah (gevlucht uit Marokko in 1966), oud-staatssecretaris voor Landbouw Gabor (gevlucht uit Hongarije in 1956), publicist en tv-presentator Martin Simek (gevlucht uit Tsjechoslowakije in 1968).

Europese geschiedenis aan de Utrechtse letterenfaculteit. Tsjechoslowakije begon net voorzichtig te democratiseren. Toen de Russen in 1968 Praag met tanks binnenreden om die ontwikkeling te stoppen, zat Dittrich bij Koos Postema in Achter het Nieuws; hij vertaalde clandestiene radiobERICHTEN.

"Dat was spannend en bedroevend tegelijk, maar ik heb nooit spijt gehad dat ik zelf niet bij die ontwikkelingen aanwezig was. Een jaar na de Russische inval zat ik met mijn vrouw in een restaurant in Praag – in dat jaar mocht ik een paar keer naar Tsjechoslowakije. Ik zag de uitgebluste ogen van de mensen en zei tegen mijn vrouw: 'Laten we hier weggaan'."

Jaarclub UVSF 71 jaar

Het is al ruim 71 jaar geleden dat hun jaarclub bij UVSF werd opgericht. Toch zien deze dames elkaar nog regelmatig. Zoals hier bij de 91ste verjaardag van mw. Post-Lazonder in Eindhoven. Op de foto v.l.n.r. mw. Heinsius (94 jaar, studeerde Farmacie), mw. Walvius-Taconis (89 jaar, studeerde Biologie), mw. Post-Lazonder (91 jaar, studeerde Biologie) en mw. van der Ploeg (89 jaar, studeerde Farmacie).

Geologische consultancy floreert 'Paleontoloog is niet langer marginale prikkebeen'

Vakgenoten

Docent en afgestudeerde over elkaar, de opleiding en de arbeidsmarkt

Cees van Oosterhout (1963) had als kind een grote droom: dinosaurussen opgraven. Jaren later studeerde hij af in de paleontologie en begon een geologisch consultancybureau.

Bert van der Zwaan (1952) staat bekend als een uiterst gedreven docent en kan lyrisch worden over de schoonheid van eencellige fossielen.

Cees van Oosterhout

Een statige marmeren hal van het Shell-kantoor in Den Haag. Onberispelijk geklede mensen lopen in en uit. Een paar minuten nadat de receptioniste hem heeft gebeld, komt 'consulting geologist' Cees van Oosterhout naar beneden. Hij geeft me een hand, ritst zijn jas over zijn trui dicht, drukt een hoed met slappe rand op zijn hoofd en beent met mij de deur uit. De ferme stappen van een geologisch veldwerker.

Onderweg naar een bruin café begint hij meteen honderduit te praten. Hij lacht als ik me verbaas over zijn informele kleding. "Mijn stropdas laat ik meestal thuis, alleen als ik besprekingen heb doe ik hem om." Met dat stijve gedoe bij de olie-industrie valt het best mee. Het is maar net hoe je er zelf mee omgaat. "Aan de buitenkant lijkt het erger dan het is. Een 'dress code' heeft Shell al lang niet meer. Integendeel, soms is het uitdrukkelijk verboden om een 'tie' te dragen, juist om het informele karakter van een bespreking te bewaren."

Op zijn twaalfde wist hij al dat hij geoloog wilde worden. Tijdens bergwandeltochten met zijn ouders raapte hij mooie stenen op. Maar meer nog dan dit dode materiaal interesseerde hij zich voor de restanten waar leven in had gezeten: fossielen. In de Eifel struinde hij koraalriffen af en zocht naar trilobieten, fossielen uit het Devoon die op pissebedden lijken. "Als kind had ik een grote droom: dinosaurussen opgraven. Maar dat is er nooit van gekomen."

Wel ging hij geologie studeren, met micropaleontologie en stratigrafie als specialisatie. Hij ging wonen op de Warande, een studentencomplex in Zeist, waar nog meer geologen van zijn jaar woonden. Het werd een hecht vriendenclubje dat elkaar dagelijks zag. Veldwerk in Spanje versterkte die band. Twee aan twee gingen ze 's ochtends vroeg op pad om een gebied in kaart te brengen met niet meer dan een rugzakje, een hamer, een homp zoutloos brood ("niet te vreten") en wat jam. Cees: "Daar leer je veel van: samen problemen oplossen en elkaar steunen als je het moeilijk

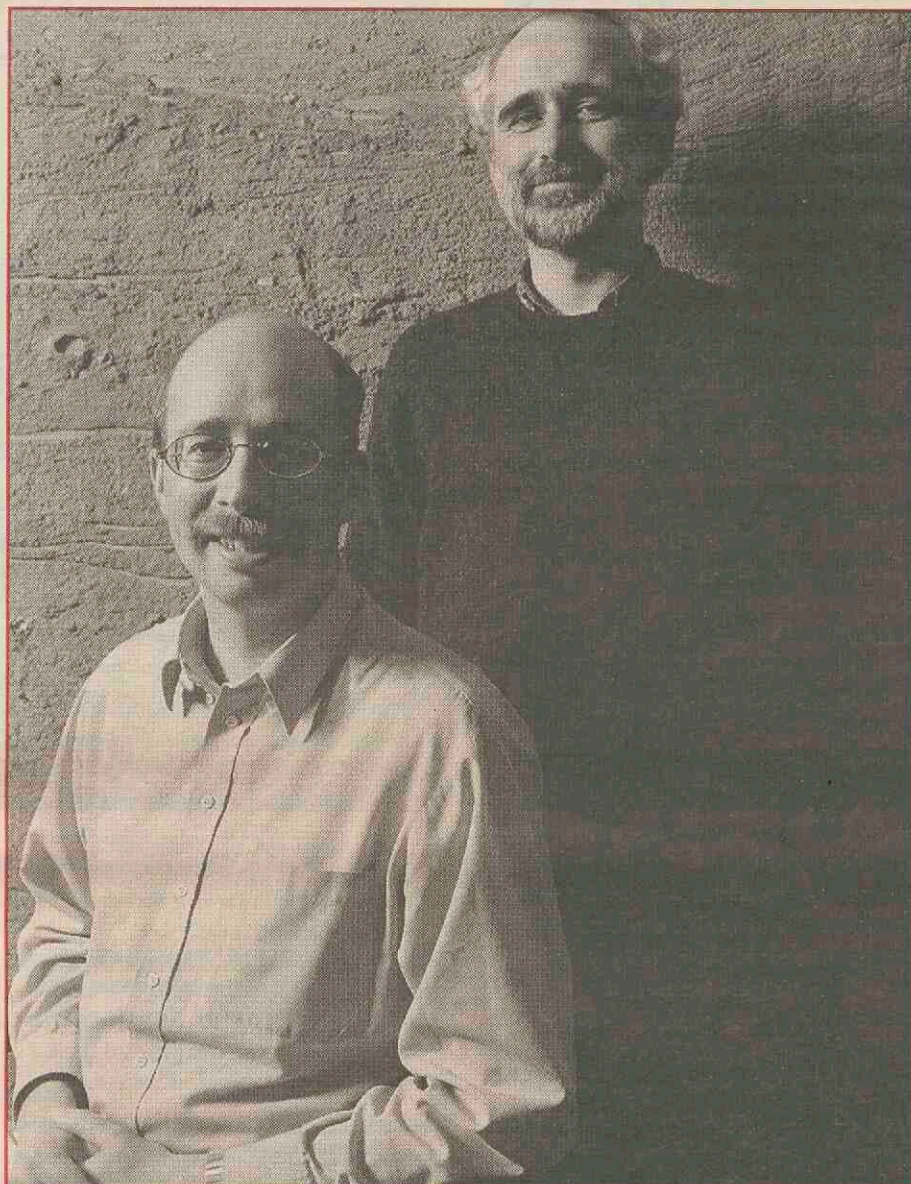
hebt. Bijvoorbeeld als je stuk zit op een bergwand. Dan weet je dat de enige oplossing 'vooruit' is. Maar je hele lijf roept 'achteruit'." Uit het vriendenclubje van de Warande ontstond na het afstuderen Argo, een geologisch adviesbureau. Een unieke onderneming voor die tijd: de meeste geologen verdwenen in een vaste baan bij de olie-industrie. Argo startte met drie vennoten, binnen een jaar waren ze met z'n zessen. Het ging de Argonauten zo voor de wind dat ze twee jaar geleden besloten uit te breiden, de zes vennoten hebben inmiddels dertien mensen in dienst.

Shell en de NAM zijn hun grootste opdrachtgevers. Cees zit sinds 1993 als adviseur in het Rusland-team van Shell, waar hij meedenkt over kostbare keuzes. "Een put boren kost al snel zo'n twintig miljoen. Ga je nu hier of daar prikken, dat is altijd de grote vraag. Die beslissingen hebben een hoog Scheveningen-gehalte, het blijft toch gokken. Maar zelfs als je bij een boring geen gas vindt, levert het toch veel informatie op."

Bert van der Zwaan

In de hoek van zijn werkkamer leunt een imposante steen tegen de muur: een ogenneis uit Zweden. "Die heb ik nog net op tijd gered van het grof vuil", grinnikt Bert van der Zwaan, terwijl hij de waterkoker vult om thee te zetten. De stenen kolos is afkomstig uit de collectie van de faculteit, die af en toe wordt opgeruimd. "De portier gaf me een tip dat er een mooie steen bij het afval stond." Hij vult twee bekers met heet water en hangt er een theezakje in. Sinds hun eigen kantine verdwenen is en ze naar het Minnaertgebouw moeten voor de lunch, is het maar behelpen bij de geologen.

Onder zijn collegae staat Van der Zwaan bekend als een uitermate gedreven docent. "Ik leg graag uit wat er zo leuk is aan mijn vakgebied en wel op zo'n manier dat anderen het snappen. Als het makkelijk kan, ga ik niet moeilijk doen. Paleontologie, een vakgroep binnen geologie, houdt zich bezig met alles wat ooit in leven was en nu in fossiele vorm bestudeerd kan worden. Het vakgebied beslaat een geweldig areaal, van gewervelde tot ongewervelde fossielen. Ik heb me gespecialiseerd in eencellige fossielen: organismen die in zee leven en ongelooflijk veel voorkomen, zowel in tijd als ruimte. Deze fossielen zeggen veel over hoe het er vroeger op aarde uitzag, je kunt er het verleden mee reconstrueren, ze geven heel precies aan hoe oud het gesteente is, iets waar geologen altijd naar op zoek zijn." Hij wijst naar een enorme poster die boven zijn werktafel hangt. "Er zijn 160.000 soorten foraminiferen, letterlijk vertaald: gaatjesdragers. Het zijn uiterst fraaie organismen. Dit beestje bijvoorbeeld, 200

Cees van Oosterhout en Bert van der Zwaan: vakgenoten in de paleontologie.

We worden doodgeknuffeld door het bedrijfsleven

micron groot, is van een wonderbaarlijke schoonheid."

Bert van der Zwaan heeft veel bewondering voor de onderneming van Cees van Oosterhout en zijn jaargenoten. "Toen ze eraan begonnen gaf ik ze niet meer dan vijftig procent kans van slagen. Nu is het een bloeiende tent, een van de grootste van Nederland. Cees is een echte regelaar, hij gaat met grote persistentie achter dingen aan. Dat is hem goed van pas gekomen."

Een jaar lang begeleidde hij Cees bij zijn onderzoek naar fossielen in kleimonsters van 65 miljoen jaar oud. De monsters kwamen uit het Tunesische El-Kef, een beroemde plek waar een meteoriet is ingeslagen die verantwoordelijk geweest zou zijn voor het uitsterven van de dinosaurussen. "Het was een heel leuk onderzoek, maar we hebben

ons er zwaar aan vertild. Ik weet niet of Cees zich dat destijds gerealiseerd heeft. We wisten te weinig van de biologie van die beestjes om te weten wat we zagen. Inmiddels zijn we een stuk verder, het werk van Cees heeft onlangs nog gediend als basis voor een promotie."

Vroeger had micropaleontologie – met alle respect voor de oudere collega's – een hoog prikkebeen-gehalte: je vond een fossiel, deed hem in een doosje en borg hem op. Buitenstaanders vonden het maar een stoffig en marginaal vakgebied. Die tijd is nu voorbij, constateert Van der Zwaan met een triomfante grijns op zijn gezicht. "Vroeger moest ik mijn vakgebied telkens legitimeren, een uiterst vermoeiende bezigheid. Dat hoeft nu niet meer, tegenwoordig is paleontologie weer interessant voor de maatschappij. Vooral de laatste zeven jaar is paleontologie in een stroomversnelling terecht gekomen. Er bestaat een uitzonderlijk grote belangstelling voor de evolutie, ik wijt het aan het Jurassic-Parkeffect. We worden doodgeknuffeld door organisaties die met ons willen samenwerken."

Proefschrift over chemicus Hugo Kruyt

Pleitbezorger van toepassing wetenschap in de industrie

'Ik denk bijvoorbeeld aan het verfproces. Wat weet men in de verfindustrie af van het eigenlijke gebeuren in deze tak van nijverheid? De bedrijfskennis is veelal die van een werkmeester, de methoden die der toepassing van een aantal empirische recepten. Toch is in het wetenschappelijk onderzoek der kleurstof-adsorptie gebleken dat het verfproces een typisch electro-capillair proces is...' Met andere woorden: de maatschappij – het bedrijfsleven in het bijzonder – zou meer nut moeten halen uit het wetenschappelijk onderzoek.

ARMAND HEIJNEN * U-BLAD

Aan het woord is de Utrechtse hoogleraar Hugo Rudolph Kruyt, tijdens een voordracht in 1923 voor de Nederlandsche Chemische Vereniging. In dit pleidooi komt één van zijn grootste verdiensten naar voren: zijn streven de universiteit te integreren in de samenleving. Daarin had hij op tweeërlei wijze succes. Hij droeg bij aan de toepassing van de wetenschap in het bedrijfsleven; dat resulteerde bijvoorbeeld in de oprichting van bedrijfslaboratoria, zoals het Natlab van Philips. Ten tweede bereidde hij zijn studenten voor op een functie in de industrie. Van de promovendi van Kruyts leermeester prof. dr. H.W. Bakhuis Roozeboom was rond de eeuwwisseling slechts zeven procent werkzaam in de industrie en ruim zestig procent in het middelbaar en hoger onderwijs. Van Kruyts eigen promovendi waren die percentages twee decennia later respectievelijk 49 en 31.

Apotheose in Kruyts streven de universiteit uit haar ivoren toren te halen was zijn voordracht voor Amsterdamse studenten in 1931 onder de titel 'Hooge School en Maatschappij'. Hij had het daarin niet over 'toegepast' onderzoek, maar over 'toepasbare' wetenschap die binnen de muren van de Alma Mater bedreven zou moeten worden. Dat is een wezenlijk onderscheid. De natuurwetenschap ontleende volgens Kruyt haar waarde aan het zoeken naar een zo algemeen mogelijk begrip dat gold voor een zo groot mogelijk scala aan verschijnselen. Met dat inzicht was de wetenschap nog steeds vóór alles fundamenteel, maar met mogelijkheden voor toepassingen. De wetenschap diende zich met het algemene probleem bezig te houden, niet met het specifieke. Voor het oplossen van specifieke problemen was kennis nodig, feiten die men via oppervlakkig leerwerk kon opdoen. Maar voor het aanpakken van het algemene probleem was begrip nodig, dat bijvoorbeeld groeide in onderzoekslaborato-

'Ik denk bijvoorbeeld aan het verfproces'

ria. Met die algemene kennis zouden ook wel specifieke problemen opgelost kunnen worden, veronderstelde Kruyt. Terwijl algemeen geschoolde academici ook wel raad zouden weten met problemen op de werkvloer.

Gouden Eeuw

Het proefschrift over Kruyt, waarop de historicus van de natuurwetenschappen Geert Jan Somsen eind april promoveerde, maakt duidelij-

lijk hoe belangrijk dit inzicht van Kruyt juist op dat moment was voor de ontwikkeling van de Nederlandse natuurwetenschap. Aan het begin van deze eeuw stond de maatschappij uitgesproken sceptisch tegenover de waarde van academisch opgeleiden. Chemisch-industriële hekelden in het Chemisch Weekblad de geringe praktijkervaring van academici en nog meer hun gebrek aan respect voor die praktijk. Er bestond een gigantische kloof tussen wetenschap en industrie.

Het paradoxale is dat die kloof zich voordeed in de periode vanaf 1870 tot aan de Tweede Wereldoorlog, de periode die in 1975 door wetenschaps-socioloog Bastiaan Willink is gedoopt tot de 'Tweede Gouden Eeuw der natuurwetenschappen'. Kruyt maakt daar dus nog deel van uit. Het is de tijd van de Nobelprijzen: van de scheikundige Van 't Hoff (1901), de fysici Lorentz en Zeeman (1902), Van der Waals (1910) en Kamerlingh Onnes (1913). De verklaring voor die bloei is gezocht in de oprichting van de hbs in 1863; dat bleek een prima toerusting voor een studie in de natuurwetenschappen of de geneeskunde. Maar ook de nieuwe wet op het Hoger Onderwijs uit 1876, die onder meer zorgde voor een geweldige toename van het aantal hoogleraarplaatsen, werkte stimulerend. Kruyts bijdrage aan die Gouden Eeuw ligt vooral in het wegwerken van de kwalijke reputatie die de wetenschap in de samenleving had. Dat deed hij door zijn reeds genoemde pleidooien, zijn adviserende werkzaamheden binnen de industrie én zijn bemoeienissen bij de totstandkoming – na de oorlog – van TNO, de Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek, en ZWO, de Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek.

Wetenschap kon volgens Kruyt autonoom blijven, want ze was fundamenteel. Maar tegelijk kon die wetenschap rekenen op maatschappelijke erkenning omdat ze toepasbaar was. Dat beklemtonen was noodzakelijk gezien de niet geringe kosten die met academisch onderzoek gemoeid waren. In het eerste decennium van deze eeuw drongen invloedrijke Tweede-Kamerleden er meermaals op aan die dure universiteiten te reorganiseren, dan wel er één of enkele te sluiten. Alleen door het 'nut' en het 'rendement' aan te tonen, konden deze onheilsscenarios afgewend worden. Daarin is Kruyt zijn leven lang een voortrekker geweest.

Oorlog

Enige jaren geleden schreef historicus en voormalig hoofdredacteur van het U-blad drs. Sander van Walsum een boek over de Utrechtse universiteit in de Tweede Wereldoorlog onder de titel 'Ook al voelt men zich gewond...'. Die titel is ontleend aan de toespraak waarmee de toenmalige rector magnificus de studenten opriep om, ondanks de Duitse onderdrukking en de verwijdering van joodse hoogleraren en studenten, de studie zo goed en zo kwaad als het kon voort te zetten. 'De Universiteit is een stuk Nederlandse volkskracht en in deze zware tijden moeten wij elke Nederlandse waarde hoog houden. Ook al voelt men zich gewond, daarom slaat men toch niet de hand aan zich zelf.' Aldus rector magnificus Hugo Kruyt, die zojuist zijn promotor, vriend en collega Ernst Cohen had zien bezwijken onder de Duitse jodenhaat.

In het boek van Somsen treffen we deze episode niet aan. Somsen heeft dan ook niet zozeer een biografie willen schrijven als wel een wetenschapsgeschiedenis, en met name een geschiedenis van het chemisch onderzoek van Kruyt en van diens maatschappelijk engagement. Dat betekent niet dat hij religieuze, filosofische of politieke drijfveren van Kruyt volledig buiten beschouwing heeft gelaten, maar de oorlogsperiode komt er bekaaid vanaf.

Zouden de oorlog en de functie van rector in bezettingstijd er niet aan hebben bijgedragen dat Kruyt na de oorlog de Alma Mater zo gauw inwisselde voor een voorzitterschap van TNO? En in hoeverre was dat juk van die oorlog extra voeding voor zijn pleidooi voor een autonome, maar geëngageerde wetenschapsbeoefening? Met het weglaten van deze zo gevoelige en ongetwijfeld belangrijke episode uit Kruyts leven heeft Somsen toch een steekje laten vallen.

Van het proefschrift 'Wetenschappelijk onderzoek en algemeen belang. De chemie van H.R. Kruyt (1882-1959)' van wetenschapshistoricus Geert Somsen verschijnt bij uitgeverij Delft University Press een handelseditie (ISBN 90 407 1643 9).

Kruyt (midden) en zijn onderzoeksgroep op het dak van het Van 't Hoff-laboratorium, eind jaren 30. Foto Vakgroep Fysische en Colloidchemie, J. Suurmond.

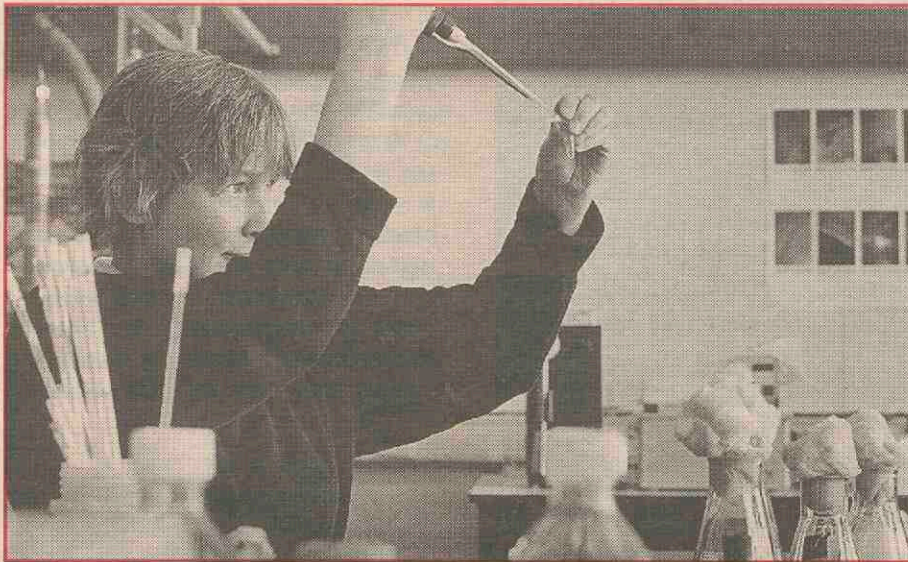
Diepte en breedte in het onderzoek

Utrecht kiest zwaartepunten van morgen

De afgelopen jaren heeft de Universiteit Utrecht een duidelijke tekening gebracht in haar onderzoeksprofiel. De minister en het NWO sturen aan op nog verdere stimulering van toponderzoek en veelbelovende ontwikkelingen. Welke keuzes maakt de Utrechtse wetenschap voor de toekomst? Een verkenning in de diepte en de breedte.

ERIK HARDEMAN

Ruim anderhalf jaar geleden werd de wetenschappelijke wereld verblijd met twee opmerkelijke aanvullingen op het toch al niet misselijke Zoetermeerse jargon. Nadat minister Ritzen eerder het plan had opgevat om een deel van het geld van de universiteiten rechtstreeks over te hevelen naar onderzoeksorganisatie NWO, de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek, bedacht hij in 1996 de wervende termen Dieptestrategie en Breedtestrategie. Via dit compromis hoopte hij toch voor een deel zijn zin te krijgen. Om de coryfeeën in onderzoeksland meer financiële armsgaaf te geven in hun felle strijd met de goed betaalde buitenlandse concurrentie, moeten de universiteiten voortaan jaarlijks flinke bedragen uit hun budget vrijmaken om zowel erkende toppers als veelbelovende nieuwe combinaties extra te steunen.

Na een uitgebreide voorselectie door NWO heeft de bewindsman dit voorjaar in het kader van de Dieptestrategie – bedoeld voor de toppers van nu – zes nieuw gevormde landelijke onderzoekscombinaties blij gemaakt met een bedrag van 245 miljoen gulden voor de komende vijf jaar. Daarbij zijn er vier met een forse Utrechtse inbreng. In het kader van de Breedtestrategie zullen door elke universiteit afzonderlijk kleinere bedragen beschikbaar worden gesteld aan veelbelovende onderzoeksgebieden die binnen afzienbare tijd tot de internationale top kunnen doordringen.

Scheve verdeling

Tot nu toe is in de media de meeste aandacht uitgegaan naar de Dieptestrategie, niet in het minst vanwege de commotie die dit voorjaar ontstond toen duidelijk werd dat de internationale selectiecommissie van NWO uitsluitend bèta-medische voorstellen voor honorering had voorgedragen. Tot in de hoogste regionen protesteerden onderzoekers uit de alfa/gamma-hoek tegen dit eenzijdige beleid. En hoewel minister Ritzen bij zijn keuze eind april niet van de NWO-voordracht is afgeweken, heeft hij inmiddels wel toegezegd dat bij de tweede selectie over maximaal drie jaar de scheve verdeling zal worden rechtgetrokken.

Hoewel in de Breedtestrategie per onderzoeksvorstel aanzienlijk minder geld beschikbaar zal zijn dan in de Dieptestrategie (per jaar ongeveer acht miljoen gulden voor ruim tien projecten), is inmiddels ook op dit front volop activiteit te bespeuren. Terwijl in veel andere universiteiten wordt volstaan met het zetten van het stempel 'veelbelovend' op al bestaand onderzoek, besloot het Utrechtse college van bestuur tot een grondiger aanpak. De Breedtestrategie is in de ogen van de nieuwe rector magnificus prof.dr. Harry Voorma een ideaal middel om een aantal al langer gewenste vernieuwingen in het onderzoek van de grond te krijgen. Alleen goede kwaliteit van het onderzoek is niet voldoende om in aanmerking te komen voor steun. Het moet gaan om projecten die iets toevoegen aan het Utrechtse profiel, die nieuwe dwarsverbanden tussen bestaande onderzoekscholen creëren en daarmee de potentie hebben om de Utrechtse zwaartepunten van morgen te worden.

In tegenstelling tot de landelijke ontwikkelingen is in Utrecht sprake van een evenwichtige verdeling van het geld over de vier clusters: Geestes-, Gedrags-, Natuur- en Levenswetenschappen. Met name in het cluster Gedrag en Maatschappij was van meet af sprake van een

Utrechts profiel

De betrokkenheid van Utrechtse groepen in voorstellen voor de Breedtestrategie geeft enig inzicht in de zwaartepunten van het Utrechts fundamenteel onderzoek. Daarmee is het beeld overigens niet compleet: een erkend Utrechts zwaartepunt als het Internationale Klimaatcentrum – een samenwerkingsverband met KNMI, RIVM en het Max Planck Instituut in Mainz – heeft niet aan de twee competitie deelgenomen vanwege voldoende subsidiëring uit andere bronnen.

De uitslag van de eerste landelijke ronde Dieptestrategie, met tussen haakjes de penvoerder en de andere deelnemende universiteiten:

- 1) Astrofysica (de geschiedenis van het universum) (UvA, VU, Groningen, Utrecht)
- 2) Photonica in de communicatietechnologie (Eindhoven)
- 3) Biomedische genetica (Utrecht, UvA, Leiden, Rotterdam)
- 4) Chemisch ontwerpen voor katalyseprocessen (Eindhoven, UvA, VU, Delft, Groningen, Leiden, Utrecht)
- 5) Materiaalkunde (Groningen)
- 6) Geïntegreerde aardwetenschappen (VU, Delft, Utrecht)

Voorlopige uitslag Breedtestrategie in Utrecht:

Positief advies, met tussen haakjes deelnemende onderzoeksinstituten en/of faculteiten:

- Language in use (Onderzoeksinstituut Taal en Spraak)
- Religieuze tradities in jodendom en christendom (Godgeleerdheid)
- Sociale cohesie (Sociale en Ruimtelijke wetenschappen)
- Gezondheid (Psychologie, Pedagogiek, Geneeskunde)
- Colloïden (Debye Instituut, Natuurkunde, Scheikunde)

Uitzicht op positief advies in september:

- Scenario's voor de geesteswetenschappen (Onderzoeksinstituut Geschiedenis en Cultuur)
- Samenleven in Europa: concurrentie en convergentie van rechtssystemen (Rechten)
- Geïntegreerd ruimtegebruik (Ruimtelijke wetenschappen)
- Mathematics in focus (Wiskunde)
- Cognitieve wetenschap (Helmholtz Instituut voor Biofysica)
- Levenswetenschappen (een gezamenlijk voorstel uit de faculteiten Geneeskunde, Diergeneeskunde, Farmacie, Scheikunde en Biologie)

Meer informatie over het Utrechtse onderzoek is te vinden op de volgende web-site: www.uu.nl/onderzoek

Het continuüm van DNA tot cel

Het grootste landelijke samenwerkingsverband dat in de Dieptestrategie in de prijzen is gevallen is het Centre for Biomedical Genetics, een monsterverbond van vijftien groepen, afkomstig van het Nederlands Kanker Instituut in Amsterdam en van de universiteiten van Utrecht, Leiden en Rotterdam. Behalve de vier medische groepen van de hoogleraren Van der Vliet en Bos (fysiologische chemie), Clevers (immunologie) en Geuze (celbiologie), is ook de enige niet-medische groep in het voorstel uit Utrecht afkomstig. Het gaat hier om de groep van scheikundige prof.dr. Rob Kaptein, die een landelijke reputatie heeft op het terrein van de NMR-spectroscopie, een techniek waarmee de structuur van eiwitten met grote nauwkeurigheid kan worden bepaald. Volgens de directeur-generaal van het CBG, de Utrechtse hoogleraar prof.dr. Peter van der Vliet, ligt de kracht van de voorgestelde combinatie vooral in de breedte van het onderzoeks-terrein. "Doel van het nieuwe Centrum is om alle verschijnselen in de cel die te maken hebben met het ontstaan van ziekten in hun onderlinge samenhang te bekijken. Wij hebben gekozen voor vier hoofd-

thema's te weten: afwijkingen in het DNA en de vraag hoe die kunnen worden voorkomen of hersteld; de vraag hoe genetische informatie wordt 'vertaald' in eiwitten; de relatie tussen defecte genen en ziektes; en signaaltransductie in de cel. In het CBG zitten daarom zowel groepen die op het niveau van het DNA werken als groepen die specifiek naar eiwitten kijken en naar wat er op de celmembranen en in de cel gebeurt. De kracht en de meerwaarde van de nieuwe combinatie is dat de beste onderzoekers op die verschillende gebieden nu de kans krijgen om initiatieven te ontwikkelen op het hele continuüm dat reikt van het DNA tot de cel." Met de veertig miljoen die het CBG de komende vijf jaar mag uitgeven, wil Van Vliet op elk van de vier genoemde onderzoeksterreinen een nieuwe groep in het leven roepen, waarin een jonge Nederlandse toponderzoeker die nu in het buitenland werkt, zou moeten worden aangesteld. "Het terrein waarop wij werken is wereldwijd in beweging en met dit geld hebben we een unieke kans om een viertal zeer getalenteerde toppers naar Nederland te halen op een functie die je kunt vergelijken met een assistant-professorship in Amerika."

Vervolg op pagina 12.

Vrouwenstudies is here to stay

'Mensen worden zenuwachtig van ons. We zijn niet stom en

Na twintig jaar van strijd en discussie gaat het goed met Vrouwenstudies, vinden de dames hoogleraren die in dit vak in Nederland de dienst uitmaken. De discipline is in rustiger vaarwater terechtgekomen en heeft zich gevestigd als een serieuze tak van wetenschap. Tegelijkertijd loopt landelijk de belangstelling terug en blijkt het imago – volgens een recent onderzoek onder Amsterdamse studenten en docenten – beroerd. Het woord vrouwenstudies roept daar louter negatieve associaties op. Hoe beoordeelt hoogleraar Rosi Braidotti de stand van zaken, met name in Utrecht? 'Vrouwenstudies is here to stay.'

MIEKE ZIJLMANS

In de eerste jaren was de vraag of het wetenschappelijk ergens op sloeg een apart vak te maken van een wetenschapsfilosofisch issue als sekse. Jarenlang werden definities, onderzoeksvragen en -methoden aangescherpt en geijkt om ze op het niveau van de beproefde wetenschap te tillen. Nu weinigen nog twijfelen aan het wetenschappelijk niveau van vrouwenstudies doemen nieuwe problemen op. De inschrijvingscijfers vallen tegen. Dat is een landelijke trend waaraan Utrecht niet ontkomt. Bij de faculteit Letteren is het aantal studenten dat voor de specialisatie Vrouwen-

studies kiest in vier jaar tijd teruggelopen van vijftien naar zeven. Natuurlijk heeft dat veel te maken met de algehele terugloop bij Letteren waar het aantal instromers sinds 1992 bijna is gehalveerd tot ongeveer 700 in 1996. Vrouwenstudies doet aan die val mee. De aantrekkingskracht van het feminisme zit kennelijk op een dieptepunt. Vooral onder begin-twentigers is het animo geslonken en houdt de belangstelling voor de 'seksespecifieke analyse' van wetenschappelijke items niet over. Het opgebouwde bolwerk staat niettemin recht overeind. Er zijn binnen vier Utrecht-

se faculteiten docenten en onderzoekers, er zijn hoogleraren, er is een onderzoekschool. Is zo'n topzware organisatie nog wel zinvol als de studenten zo weinig belangstelling tonen?

Arme tak

"Vrouwenstudies is here to stay!" antwoordt prof. dr. Rosi Braidotti energiek. Ze is Italiaanse van geboorte en op haar 44e al tien jaar hoogleraar vrouwenstudies in Utrecht. Inmiddels is ze ook wetenschappelijk directeur van de landelijke onderzoekschool vrouwenstudies. "Wij gaan niet weg. Je vraagt ook niet aan de hoogleraar oosterse talen of die club niet moet worden opgeheven omdat de

studentenaantallen teruglopen. Of aan die van Romeinse geschiedenis of ze er niet eens mee op moeten houden omdat het Romeinse rijk verleden tijd is. Wij zijn een gewone studierichting zoals elke andere, al zijn we een van de armere takken."

Voor haar op tafel ligt een berg informatie-materiaal: over de vrouwenstudies-onderzoekschool, over promovendi, over de samenwerking met binnen- en buitenland, over de summerschool, de reguliere colleges, noem maar op. Met een triomfantelijk gebaar wijst Braidotti op de papierberg. "Wat je hier ziet is de neerslag van een succesvolle universitaire integratie, van meegaan met onze tijd. Dit is

'De actieve deeltjes zijn allemaal mannelijk'

Jajaja, lacht de natuurkundige, dat is een oud misverstand! De wetenschappelijke benadering van vrouwenstudies, zo wil het vooroordeel, is alleen bruikbaar op het gebied van letteren en sociale wetenschappen.

Terwijl zij zich juist zo kan ergeren aan de manier van uitdrukken in exacte tijdschriften als Science of Nature. Een voorbeeld ter illustratie, legt natuurkundige drs. Renée Heller (29) uit: "Alle deeltjes die niks doen, die bij wijze van spreken passief zijn, zijn vrouwelijk. De actieve deeltjes zijn daarentegen mannelijk. Zo'n metafoor zegt iets over de manier waarop je tegen de werkelijkheid aankijkt. En je neemt aan dat je lezers die kijk delen. Je koppelt passiviteit aan vrouwelijkheid. Zo kun je met een vrouwenstudies-benadering concepten analyseren. Dat soort metaforen wordt erg veel gebruikt in populair-wetenschappelijke natuurkundige literatuur om dingen uit te leggen aan een groot publiek." Van het effect en het impliciete oordeel dat uit zulke beelddspraken naar voren komt, zou Renée Heller zich minder bewust zijn geweest als ze alleen natuurkunde had gedaan. Ze is daarnaast in 1995 afgestudeerd bij algemene letteren met vrouwenstudies als specialisatie. Momenteel werkt ze in het Utrechtse Robert van der Graafflaboratorium aan haar promotieonderzoek op het gebied van materiaalkunde. Renée Heller is ondanks zichzelf een van de paradepaardjes van vrouwenstudies. Een feministe in het mannenbolwerk natuurkunde, wat wil je nog meer.

Kijk, en dat vindt Heller nou een zwaktebod van de mensen bij vrouwenstudies, om zo te reageren.

Twijfels

De gedachtengang verloopt volgens haar als volgt. Natuurkunde is het exacte vak bij uitstek dat niks concludeert tenzij het waarneembaar en meetbaar is aangetoond. Natuurkundig bewezen betekent spijkerhard, geen speld tussen te krijgen. Combineer de 'softe' vrouwenstudies met de 'harde' natuurkunde en vrouwenstudies wordt van lieverlee een harde wetenschap. En die legitimering, betoogt Heller, heeft vrouwenstudies dus niet nodig. "Je kunt een persoonlijke feministische visie op de werkelijkheid, op de maatschappij ontwikkelen die even legitiem, even waar en even waardevol is als welke empirisch onderbouwde kijk ook. Zo'n visie wordt niet méér waard omdat die in natuurkundige kring staande blijft. En dan heb ik het er nog niet eens over dat ik lang niet altijd zo zeker ben van mijn natuurkundige kennis. In dit vakgebied worden vaak ook dingen heel stellig beweerd waarvan ik betwijfel of ze wel vastliggen." Dan valt opeens op dat het in zo'n mannenwereld niet gebruikelijk is dat je je twijfels over je onderzoeksmethode of je uitkomsten kenbaar maakt. Terwijl ik dat, als vrouw en vanuit vrouwenstudies, juist wel gewend ben te doen. Ik vind dat een pluspunt, het is goed dat ik geleerd heb mijn eigen werk te bevragen en onzekerheden te tonen, ook in een omgeving waarin dat niet gebruikelijk is." Vrouwenstudies weegt uiteindelijk voor Heller in de praktijk even zwaar als natuurkunde.

GRRL

"De kracht van vrouwenstudies zit voor mij in de interdisciplinariteit. Iedereen brengt vanuit een andere specialisatie zijn eigen inbreng mee, waardoor alles vanuit al die invalshoeken kan worden bekeken. Je kunt de cultuurkritische manier van analyseren die afkomstig is uit de alfawetenschappen loslaten op geschriften over de exacte vakken. Maar je kunt er ook de maatschappelijke en politieke werkelijkheid mee analyseren. Je kunt ermee laten zien hoe we de macht verdelen in de wereld.

Dat is geen toevallige samenloop van omstandigheden, het gaat daarbij om bewuste keuzes, om zorgvuldig manoeuvreren. Je ontwikkelt bij vrouwenstudies een kritische blik die praktisch steeds inzetbaar is. Je wordt je alleen al bij het lezen van een kranteninterview bewust van: dat zegt die man niet zomaar, dat zegt-ie omdat hij dat en dat wil bereiken, en omdat hij zijn machtspositie zo kan rechtvaardigen. Dat is heel goed, om je van die mechanismes steeds bewust te zijn."

we zijn niet lelijk'

de hedendaagse realiteit. We doceren, wij trekken de onderzoekerschool. Utrecht is landelijk de top op het gebied van vrouwenstudies. We worden gevisiteerd, geëvalueerd, en we krijgen steeds een positieve beoordeling."

"Mensen worden zenuwachtig van ons, want we gaan niet uit de weg, we zijn niet stom, niet lelijk en niet onaantrekkelijk. We zijn belezen, we zijn cultureel, politiek en maatschappelijk onderlegd. Wij halen onze legitimering uit een stevige wetenschappelijke en maatschappelijke inbedding. Dus als conservatieve wetenschappers van ons af willen, zullen ze veel harder moeten werken. Wij denken op lange termijn, voor ons heeft vrouwenstudies niet te maken met de waan van de dag. Natuurlijk: studenten komen niet meer bij vrouwenstudies terecht omdat ze diepgelovige feministen zijn. We werven inmiddels ook met andere items. Met wereldwijd onderwijs via internet, met cursussen waarin de nadruk ligt op gender, etniciteit en multiculturaliteit. We trekken nu veel meer studenten die geïnteresseerd zijn in het gender-verhaal, in de geslachtelijk bepaalde kijk op en ervaring van de werkelijkheid."

"Sekse speelt een grote rol in de productie van kennis. Kom bij ons niet aanzetten met claims over de sekse-neutraliteit van de onderzoeker, want wij kunnen zo laten zien dat die niet bestaat. Onze stellingname is: kennis is niet sekse-neutraal. Voor sommige wetenschappers is het moeilijk te begrijpen dat de sekse van onderzoeker of schrijver wel een sturende factor is, maar niet per se een bevooroordeelde tekst hoeft op te leveren. Wij krijgen dan naar ons hoofd dat juist wij bevooroordeeld zouden zijn. Dat levert vervelende discussies op."

Vermoeidheid

Toch lopen niet veel studenten warm voor dit discussiepunt. "Er is sprake van enige vermoeidheid bij de studenten: ze zijn moe van het feminisme, maar ze zijn ook moe omdat ze heel hard moeten werken in de korte studietijd die hen is gegeven. Ze moeten rondkomen van weinig geld, hebben niet eens de puf om voor hun studie te reizen."

"Daar komt bij: in Nederland is sprake van verbazingwekkend negatieve beeldvorming van vrouwenstudies. De Nederlandse vrouw is het feminisme verhoudingsgewijs veel meer beu dan elders in Europa. Terwijl Nederland op het gebied van maatschappelijke emancipatie internationaal dus echt waanzinnig achterloopt. This is no country for girlpower. Er zitten nauwelijks vrouwen op topniveau. De paar vrouwen in topfuncties dienen meteen als excuus-Truus. Nederland heeft minder vrouwelijke hoogleraren dan welk Europees land ook, 2,3 procent, alleen Botswana heeft er minder."

"Wat ons frustreert zijn niet de aanvallen op vrouwenstudies, dat zal allemaal wel. Wat ons frustreert is de onverzettelijkheid van het glazen plafond dat Nederlandse vrouwen ervan weerhoudt werkelijk in een reële verhouding te stijgen op de maatschappelijke ladder. Dat glazen plafond is hier decimeters dik. Dat zouden we zo graag ingooien, doorbreken." "Er is dus weinig reden voor de Nederlandse

'Dit is geen opleiding tot beroepsfeminist. We doceren een traditie.'

Rosi Braidotti: 'Alleen Botswana heeft nog minder vrouwelijke hoogleraren dan Nederland'

vrouw om het feminisme beu te zijn, want er is op maatschappelijk niveau nauwelijks winst geboekt. Het is koren op de molen van de mannen die aan de macht zijn wanneer juist vrouwen roepen dat feminisme achterhaald is. Zij zullen vrouwen nog steeds om elke centimeter macht laten vechten. Al beleiden ze met de mond iets anders, de werkelijkheid is nog altijd dat er nauwelijks vrouwen op hoge functies worden geaccepteerd en dat daarvoor argumenten worden gebruikt die je zou moeten analyseren en ontmantelen met de analyse-methodes van vrouwenstudies." "Maar in feite is dat niet wat we in de eerste plaats met vrouwenstudies beogen. Zelf ben ik hier begonnen in 1987. Toen verloor de maatschappelijke beweging al aan kracht. Nou en?! Onze reden van bestaan is niet dat we maatschappelijk een beweging zijn. Dit is geen opleiding tot beroepsfeminist. We doceren een benadering, een traditie. Die heeft zijn eigen verhaal te vertellen. Emancipatie is niet ons doel, het is hoogstens een neveneffect

Vrouwenstudies Utrecht

Vrouwenstudies is feitelijk de naam van verschillende, hoewel aan elkaar gelieerde onderdelen van de Universiteit Utrecht. De faculteiten Letteren en Sociale Wetenschappen hebben een vakgroep vrouwenstudies; Theologie heeft een werkgroep vrouwenstudies en er zit een takje bij Rechten. Algemene Letteren en Sociale Wetenschappen hebben beide een gespecialiseerde afstudeerrichting op dit gebied. De letteren-tak telt zo'n tien mensen wetenschappelijk personeel, in verschillende dienstverbanden. De vakgroep bij Sociale Wetenschappen telt er vijf, onder wie een hoogleraar. Onder de werkgroep Vrouwenstudies Theologie ressorteren ook vijf mensen wetenschappelijk personeel. Utrecht is het middelpunt van de NWO-gefinancierde Nederlandse Onderzoekerschool Vrouwenstudies, waarvan prof. dr. Rosi Braidotti wetenschappelijk directeur is. Daarin participeren de universiteiten van Utrecht, Amsterdam (UvA en VU), Nijmegen, Tilburg en Leiden. De school spitst het onderzoek toe op onderwerpen als sociale cohesie, multiculturaliteit en antiracisme, benevens de al bestaande feministische en gender-gerichte onderzoeksvelden. Verder onderhoudt vrouwenstudies sinds 1997 een expliciete connectie met de samenleving in de vorm van een Expertisecentrum Gender, Etniciteit en Multiculturaliteit.

van ons wetenschappelijke werk. Ons doel is de regels te veranderen en mensen bewust te maken van hoe die regels ongemerkt werken. Daartoe kun je in elke discipline de manier van praten, redeneren, onderzoek doen analyseren, zodat je die onbewuste mechanismes blootlegt. En daarmee zijn we nooit klaar."

'Marokkanen kunnen zonder vrouwenstudies'

Een oud winkelpand in de Amsterdamse Spaarndammerbuurt. Op de vroegere etalageruit zijn vacatures geplakt die allereerst gericht zijn aan het adres van allochtone vrouwen. 'Kleur in 't werk' staat er op het raam. De bevolking van dit bureau ter 'bevordering van arbeidsparticipatie van allochtonen' blijkt te bestaan uit vrouwen in zowat alle kleuren van de regenboog. Opvallend blank in dit gezelschap is sociaal-psycholoog drs. Marlene Zwaan (29). Zij is onderzoeker bij de stichting 'Kleur in 't werk'. Ten behoeve van beleidsmakers bekijkt ze de maatschappelijke positie van allochtone vrouwen.

Tijdens haar studie in Amsterdam volgde Zwaan colleges feministische wetenschapstheorie bij filosofie. "Je werd bij vrouwenstudies niet geschoold tot feminist, wat buitenstaanders vaak denken. Je las kritisch wat feministen hebben geschreven en schreef aan de hand daarvan een paper met je eigen mening." Dat was een verademing in vergelijking met de werkwijze bij psychologie, legt Zwaan uit. De nadruk ligt daar op kwantitatief onderzoek, men schijnt snel met cijfers. De vrouwenstudies-manier sprak haar meer aan.

Nadat ze in 1992 afgestudeerd was, wilde ze gaan promoveren. Ze wilde onderzoek doen naar de betekenissen die arbeidersklasse-vrouwen geven aan de verdeling van betaald werk en onbetaalde zorg. Een onderwerp dat is gericht op de dagelijkse praktijk van gewone vrouwen. Ze werkte drie maanden aan de universiteit van Manchester aan een vooronderzoek en drie maanden bij vrouwenstudies in Utrecht om een onderzoeksvoorstel uit te werken. Ze deed zelfs alvast een pilot-studie. Vervolgens kreeg ze echter van geen enkele

instantie geld om het onderzoek op eigen kracht uit te voeren en de vrouwenstudies-takken hadden ook geen geld om haar onder hun hoede te nemen. Hoe dat kan? Tja. Voor geen van de vrouwenstudies-clubs is ze 'eigen kweek' en niemand geeft haar onderzoeksveld prioriteit.

Vice versa

"Wat ik kan doen is mijn voorstel zodanig omvormen dat het aansluit bij het bestaande onderzoeksprogramma. Maar dan is het niet meer het onderwerp waarnaar mijn belangstelling uitgaat." Toen is ze dus als onderzoeker gaan werken in een 'burger'-organisatie. Hoe Zwaan vanuit haar werk in een op vrouwen gerichte organisatie aankijkt tegen vrouwenstudies? Ze moet zich eens achter de oren krabben. Feitelijk sluit vrouwenstudies niet aan bij de maatschappelijke realiteit, stelt ze. "Discussies die in vrouwenstudies spelen, komen niet voort uit de beroepspraktijk en ik weet ook niet of ze daarop effect hebben. De wederzijdse invloed is niet erg groot. De theoretische discussies binnen vrouwenstudies zullen niet zo gauw doorsijpelen naar waar ik alle dagen mee bezig ben." "Vrouwenorgani-

saties als de Marokkaanse vrouwen in Nederland hebben denk ik geen contact met en geen weet van wat er binnen vrouwenstudies gebeurt. Voor vrouwenverenigingen en organisaties is het niet zo interessant of noodzakelijk om kennis te nemen van wat er speelt binnen vrouwenstudies. Zij kunnen goed bestaan zonder die kennis."

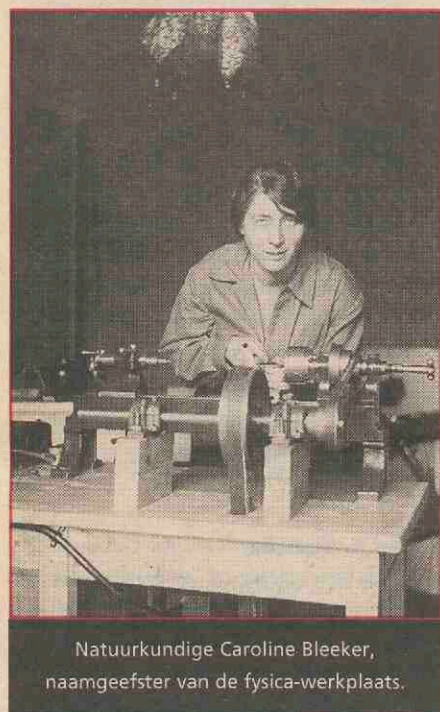
Bedoelt Zwaan dat vrouwenstudies zich feitelijk heeft losgezongen van de praktijk? "Zo ligt het niet helemaal. Als je bij zo'n organisatie werkt, heb je geen tijd om bij te houden wat er aan de universiteit gebeurt en vice versa. Er is geen wederzijds overzicht, daarvoor zijn ze te ver van elkaar verwijderd. In plaats, in organisatievorm, in werkwijze. Natuurlijk zijn de wetenschappelijke resultaten beschikbaar, maar ze zijn niet voor iedereen relevant. Dat is een oud probleem: hoe vertaal je wetenschappelijke kennis zo dat die wel blijft kloppen, maar tegelijkertijd begrijpelijk wordt voor buitenstaanders."

En voor een aan de praktijk gekoppeld onderzoeksvoorstel als dat van Zwaan is dus geen plaats? "Nou – ik wil het nog steeds graag doen, dat onderzoek, desnoods in mijn eigen tijd. Al doe ik er twintig jaar over."

'Nederland kreeg optische industrie dankzij een vrouw'

Een bukkum van juffrouw Bleeker

Toen Caroline Bleeker in 1930 in de Utrechtse Ferdinand Bolstraat het Fysisch Adviesbureau oprichtte, telde de huiskamer-werkplaats precies één draaibank en één boormachine. Met die simpele apparatuur legde de in Utrecht gepromoveerde natuurkundige de basis voor een bedrijf dat na de oorlog naam zou maken met kijkers en microscopen. Eind april kreeg de werkplaats van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde de naam Caroline Bleekergebouw.

Natuurkundige Caroline Bleeker, naamgeefster van de fysica-werkplaats.

"In de afgelopen maanden ben ik in contact geweest met enkele ambtenaren van het Departement van Sociale Zaken en Defensie. Deze bezoeken hebben niet nagelaten op mij als objectief toeschouwer een enigszins deprimerende indruk te maken. De zeer geringe samenwerking, de persoonlijke eerbijzucht waarbij het doel vaak uit het oog verloren wordt, verklaren zeer zeker de geringe efficiency." Opmerkelijk openhartige taal, zeker voor een brief uit 1938 van een gewone Nederlander aan niemand minder dan minister-president Colijn. Maar de toen 41-jarige Caroline Bleeker had al eerder duidelijk gemaakt dat zij zich weinig aantrok van de heersende conventies. Dus was het niet meer dan logisch dat de directeur van Bleekers Instrumentenfabriek, toen zij zich gedwarsboemd voelde in haar ambitie om het Nederlandse leger te voorzien van prismakijkers, bij de minister-president persoonlijk haar beklag deed. De brief van Bleeker aan Colijn is te vinden in de biografie die universitair hoofddocent dr. Gijs van Ginkel vorig jaar aan de Utrechtse oud-studente wijdde. Eind april kreeg de werkplaats van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde de naam van de even onorthodoxe als daadkrachtige ondernemer en uit het boek van Van Ginkel blijkt dat geen naam in De Uit-

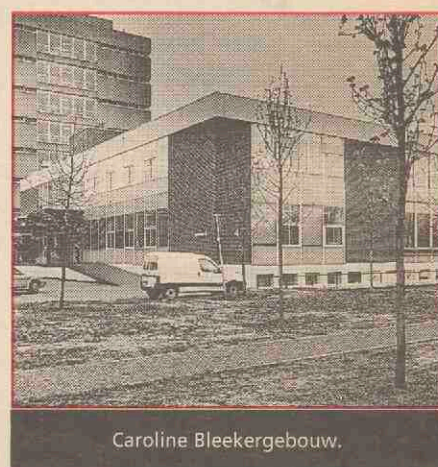
hof zo toepasselijk is als deze. Want nadat Bleeker in 1928 cum laude was gepromoveerd, zei ze de zuivere wetenschap vaarwel om een bedrijf te beginnen dat generaties wetenschappers heeft voorzien van instrumenten-op-maat. Lag aanvankelijk de nadruk op elektrische meetapparatuur zoals weerstandbanken en galvanometers, na de oorlog nam met name de productie van kijkers en microscopen een grote vlucht. In Zeist werd voor de 150 personeelsleden een nieuwe fabriek gebouwd, waar op basis van wetenschappelijk onderzoek van de Groningse hoogleraar prof. dr. F. Zernike in 1951 de ook nu nog gebruikte fasecontrastmicroscopie in productie werd genomen. Dat Zernike, die regelmatig in de fabriek was te vinden, twee jaar later de Nobelprijs ontving, legde het bedrijf geen windeieren; in de jaren vijftig was Bleeker dé Nederlandse naam op het gebied van optische apparatuur. Lange tijd bleef het bedrijf succesvol, maar in de jaren zestig bleek de concurrentie te sterk om zelfstandig door te kunnen gaan. In 1969 werd de fabriek van de inmiddels gepensioneerde Caroline Bleeker onderdeel van 'De Oude Delft'. In maart 1978 werd het bedrijf gesloten.

Ouderwets

"Caroline Bleeker was een opmerkelijke vrouw", zegt biograaf Van Ginkel. "Ze kon lastig zijn en heel eigenzinnig, maar dat kwam omdat ze stond op kwaliteit. Toen een winkelier een vraag van een klant over een Bleeker-microscopie niet kon beantwoorden, weigerde zij die winkel nog microscopen te leveren. Elk product dat de fabriek verliet werd door haar persoonlijk gecontroleerd en ook het personeel werd voortdurend op de vingers gekeken. Ze kon de mannen tot in hun sokken laten bibberen. Heb je een bukkum (uitbrander) gehad van juffrouw Bleeker? was een geveulgelde uitdrukking. Ze was ook nogal ouderwets. Een afdelingshoofd dat in de jaren vijftig een bijeenkomst van de christelijke vakbond CNV had bezocht, werd voor straf overgeplaatst. Een half jaar heeft juffrouw Bleeker geen woord tegen hem gezegd. "Maar daar stond tegenover dat ze belangstelling had voor iedereen in de fabriek en dat ze behulpzaam was tot in het genereuze. Een van haar personeelsleden die graag viool wilde spelen, kreeg een instrument cadeau; een ander die net was getrouwd gaf zij geld om zijn huis in te richten. Ze gaf haar personeel ook les, niet alleen in de technische vakken, maar ook in wiskunde en Nederlands." "Daarnaast was zij een belangrijk voorbeeld voor vrouwen. Zij stimuleerde jonge vrouwen om bij haar te komen werken en in 1953 zei ze te hopen dat de verhouding man-vrouw in de fabriek te zijner tijd ongeveer half om half zou zijn." De grote betekenis van Bleeker is volgens Van Ginkel gelegen in haar keuze voor de productie van precisieapparatuur. Nederland kreeg optische industrie dankzij het werk van een vrouw, kopte de NRC in 1954 boven een

interview met Bleeker, die in 1946 was benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau omdat ze had geweigerd Duitse orders aan te nemen.

Van Ginkel: "Haar prismakijkers en microscopen werden zo belangrijk gevonden dat minister In 't Veld van Wederopbouw de nieuwe vestiging in Zeist in 1949 persoonlijk kwam openen. Na haar pensioen is Caroline Bleeker ten onrechte vrij snel vergeten. De keuze om de fysica-werkplaats naar haar te noemen, is in mijn ogen dan ook een zeer terecht eerbetoon aan iemand van wie professor Ornstein in de jaren twintig heeft gezegd: "Zij is toch wel zeer begaafd." (EH)

Caroline Bleekergebouw.

Onderzoekprofiel Vervolg van pagina 9

grote eensgezindheid die heeft geleid tot vier breed gedragen voorstellen: Sociale cohesie, Gezondheid, Europees recht en samenleving, Integraal ruimtegebruik. Die sluiten min of meer aan bij thema's die minister Ritzen als prioriteiten had genoemd in zijn wetenschapsbudget. Opvallend is overigens ook de mate van samenwerking, die dankzij de Breedtestrategie tot stand lijkt te komen in een faculteit als Rechten, waar onderzoek tot nu toe voornamelijk een eenmansbedrijf was. In het cluster Levenswetenschappen is weliswaar al langer sprake van intensieve samenwerking. Maar volgens rector magnificus Voorma bestond daar tot voor kort wel erg weinig bereidheid om over bestaande grenzen heen te kijken. Ook de internationale beoordelingscommissie van de onderzoeksschool 'Infectie en Immunitet' constateerde dit voorjaar dat er in het Utrechtse bio-medische onderzoek sprake is van een onontgonnen 'goudmijn'; bij gebrek aan voldoende dwarsverbanden. De betrokken onderzoeksleiders hebben nu afgesproken om ook in deze hoek de krachten te bundelen zodat nog voor de definitieve selectie in september één overkoepelend en verstrekkend samenwerkingsvoorstel voor het hele cluster op tafel ligt.

Vijftien jaar

Met de komst van de Diepte- en de Breedtestrategie is een nieuwe fase aangebroken in het nu al ruim vijftien jaar oude streven van opeenvolgende ministers om meer samenhang en profilering in het universitaire onderzoek te brengen. De eerste stap in die richting werd gezet door minister Deetman die in 1982 de voorwaardelijke financiering introduceerde. Dat de aanpak van Deetman enig effect heeft gehad kan niet worden ontkend. Maar de aangekondigde sancties tegen minder presterende onderzoeksgroepen gingen de universiteiten veel te ver, met als gevolg dat de gewenste kwaliteitsimpuls maar ten dele tot stand kwam. Dit tot ergernis van de politiek, die in 1990 in de persoon van staatssecretaris Wallage de weigerachtige instellingen dreigde met een

overheveling van een deel van hun onderzoeksgeld naar 'boeman' NWO. Het was voormalig rector magnificus Hans van Ginkel die als een van de eersten het gevaar zag en daarom in Utrecht pleitte voor het maken van duidelijke keuzes. De Nederlandse universiteiten konden in zijn visie alleen een rol van betekenis in het fundamentele onderzoek blijven spelen wanneer zij zich zouden concentreren op een aantal 'zwaartepunten'. Eind jaren tachtig besloot het Utrechtse college van bestuur tot een beleid van concentratie van het onderzoek op een kleiner aantal thema's die bewerkt worden in minder en dus grotere werkverbanden. De Utrechtse aanpak maakte snel school. In 1990 introduceerde minister Ritzen de onderzoeksschool als nieuwe organisatievorm, zowel voor het toponderzoek als voor de nogal sukkelende aio-opleidingen. Nieuw in vergelijking met het Utrechtse initiatief was de gedachte dat in onderzoekscholen ook sprake kon zijn van landelijke samenwerking tussen groepen van verschillende universiteiten. Hoewel de minister aanvankelijk uitging van een maximum van tien onderzoekscholen, stortte wetenschappelijk Nederland zich na enige aarzeling met groot enthousiasme op de nieuwe mode. Inmiddels is bijna 90 procent van het universitaire onderzoek ondergebracht in totaal 107 door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen erkende onderzoekscholen, waarvan Utrecht er in 46 participeert. Een mooi resultaat, maar wat minister Ritzen betreft was de zaak daarmee dus eigenlijk weer terug bij af. Weliswaar was er, dankzij de strenge beoordeling door de KNAW, nu weinig reden meer tot klagen over de kwaliteit van het Nederlandse onderzoek. Van de zo vurig gewenste profilering in een klein aantal 'echte zwaartepunten' was nog steeds geen sprake. Opnieuw klonk daarom in de jaren negentig de roep om NWO een grotere invloed te geven op de verdeling van het onderzoeksbudget, met nu dus als gevolg de curieuze tweeling Diepte- en Breedtestrategie.

Hardop lezen brengt een toneelstuk tot leven

'Theaterwetenschappers zijn gefrustreerde acteurs'

De Groep

Afgestudeerden zoeken elkaar op

De Kring
Staand v.l.n.r. op de foto:
Marlys Schild (1965)
Saskia van de Ree (1964)
Zittend v.l.n.r.:
Liesbeth van Biezen (1966)
Machteld Kooij (1964)

Wijbrand Schaap (1962)

Marlys Schild studeerde in 1989 af in de Engelse taal met als bijvak theaterwetenschap. De rest studeerde in de periode 1989-1991 af in theaterwetenschap.

Eens per maand komt een groepje theaterwetenschappers bij elkaar om samen een toneelscript hardop te lezen. Ieder neemt een of meerdere rollen voor zijn rekening. Wat daar zo leuk aan is? "De tekst gaat er echt van leven."

LEONIE VAN DEN SCHOOR

"Wat een idioot stuk", is de eerste reactie van Marlys, als de laatste regel van het theaterstuk 'De Kampioenenkweek' is voorgelezen. "Net een sneeuwbal die alsmaar sneller gaat rollen en op het einde uit elkaar spat", vindt Liesbeth. Het is bijna elf uur, de vijf groepsleden van De Kring klappen hun tekstbundels dicht. Het licht van de schemerlampen wordt gedimd van lees- naar sfeerniveau. Na anderhalf uur lezen is het tijd voor een niet al te diepgravende nabespreking van de Kampioenenkweek, het stuk dat Machteld voor vanavond heeft uitgekozen.

Paul Feld is de tekstschrijver en regisseur van het stuk. "Hij is een Utrechter, we volgen hem al langer", zegt Machteld, die hem onlangs nog heeft geïnterviewd voor Radio Uit, een cultureel radioprogramma van de NPS dat ze om de dag presenteert. Paul Feld stelt in de Kampioenenkweek het gebruik van doping in de sport centraal. In een dulle jacht naar Olympisch goud en wereldtitels krijgt een jonge atlete steeds meer pillen en hormoonpreparaten voorgeschreven. Binnen een half jaar groeit ze uit tot een grof gespierde en behaarde sportmachine, die het ene na het andere wereldrecord verpulvert. Haar vader herkent haar niet eens. De aanstichter van dit alles, een man van de hormonenmafia, wrijft zich vergenoegd in de handen. Niets gaat hem te ver. Maar het monster dat hij gecreëerd heeft, keert zich tegen hem. In de laatste scène smijt de atlete – totaal opgefokt door alweer een nieuwe hormonencocktail – haar pillenverstrekker tegen een muur dood.

Nachtkastje

De Kampioenenkweek is gebaseerd op een waar gebeurd verhaal, legt Machteld aan het begin van de avond uit. Tien jaar geleden stond er een schokkend bericht in de krant: Birgit Dressel, een West-Duitse atlete, was overleden aan een overdosis pillen. Het ene medicijn werd gebruikt om de nare bijwerkingen van het andere op te heffen. In haar nachtkastje vonden ze na haar dood zestig verschillende pillen. Paul Feld, die naast schrijver en regisseur ook sportjournalist is, werd geraakt door dit krantenartikel. Machteld: "Daarom heeft hij dit stuk geschreven. Hij laat ons zien hoe we ons laten meesleuren in een maatschappij waarin alles maar sneller, groter, beter en mooier moet. Ons leven wordt beheerst door prestaties en ambities. Hoofdpijn? Dan maar snel even een pilletje slikken zodat je toch kunt gaan werken. Iedereen gaat maar door, door, door. Maar is dat wel gezond? Hoe ver ga je in het nastreven van je idealen? Paul Feld zet er zijn vraagtekens bij."

Drammerig

Het stuk is wel een beetje drammerig, meent Machteld. "Het gaat alleen over die pillen. Hij had er wel een andere verhaallijn doorheen mogen vlechten, dat geeft wat meer lucht." Het is een documentair stuk, verdedigt Wijbrand de schrijver. Marlys vindt dat er balans in de tekst zit. De anderen kijken haar niet-begrijpend aan. "Het tempo is goed, de tekst heeft geen storende ritmewisselingen", verduidelijkt ze. Toch heeft het stuk geen blijvend gehalte, daar zijn ze het over eens. Liesbeth: "Het is niet zo dat je over vijf jaar nog eens denkt 'goh, dat stuk'." Machteld: "Maar inhoudelijk heeft het wel effect. Sinds ik het stuk heb gelezen, let ik op elk aspirientje. Opeens valt op hoeveel pillen er worden geslikt."

Klassiekers

In het begin lezen de Kringleden veel klassiekers. Shakespeare en Ibsen. Om hun wegge-zakte kennis wat op te vijzelen. De laatste jaren zoeken ze steeds vaker actuele theaterstukken van hedendaagse schrijvers uit. Een theaterwetenschapper moet tenslotte zijn repertoire-kennis bijhouden. Daarom zijn ze ook met dit leesclubje begonnen. Initiatiefneemster Liesbeth, die tegenwoordig voor een Amsterdams impresariaat werkt: "Ik vond het zo jammer dat we geen stukken meer lezen." Wijbrand, inmiddels toneelverslaggever van het AD: "Je kunt wel thuis in je eentje een stuk zitten lezen, maar dan doet het je niks. Pas als je een theaterstuk hardop leest, komt het tot leven."

'We kunnen heerlijk met elkaar van mening verschillen.'

Het stuk zelf spelen? Nee, dat laten ze liever aan anderen over. "Theaterwetenschappers zijn gefrustreerde regisseurs en acteurs", grapt Liesbeth. Toch leven ze zich behoorlijk in hun rollen in. Ze geven de personages eigen stemmetjes, accenten of intonaties. "Dat is wel eens lastig als je vier of vijf rollen tegelijkertijd moet lezen. Aan het einde van de avond haal je die stemmen door elkaar." Toen ze vijf jaar geleden de Kring oprichtten, waren ze nog een beetje timide: met haperende, zachte stemmen lezen ze de teksten voor. Inmiddels hebben ze hun schaamte overwonnen. Machteld: "We zijn veel vrijer geworden, durven harder te praten." Saskia: "Het hoeft ook niet meteen goed te zijn. Je mag best wel eens haken en opnieuw beginnen." Wijbrand: "Meestal zitten we wat te geiten, we duiken niet meteen serieus in de tekst. Pas als het stuk je inhaalt en pakt, worden we er stil van."

Emily

Wat maakt een theaterstuk nu goed of juist slecht? Het vijftal slaakt simultaan een zucht. "Daar hebben we nu zes jaar theaterweten-

schap voor gedaan." Een stuk is goed als je er warm of koud van wordt, meent Wijbrand. Als je je kunt identificeren met de hoofdrolspeler, probeert Machteld. Het taalgebruik moet mooi zijn, vindt Saskia. Het tempo moet goed zijn, de tekst moet in het juiste ritme geschreven zijn, denkt Marlys. Hoewel het er vanavond rustig aan toe gaat tijdens het napraten, vliegen de vijf theaterwetenschappers elkaar ook regelmatig in de haren. De voorstelling Nachtyl van Bertolt Brecht vond Liesbeth een draak van een voorstelling, terwijl Wijbrand het juist 'kunst op zich' vond. "We kunnen heerlijk met elkaar van mening verschillen", geeft Wijbrand toe. "Maar dat scherpt je mening ook weer."

In de afgelopen vijf jaar hebben ze zo'n slordige dertig stukken gelezen: oudjes als Medea, Elektra, Othello, de Ilias, maar ook recentere stukken als Cambodja-Mon Amour, Emily of Het Geheim van Huis Ten Bosch, Rat-tewit van Arnon Grunberg en Duifje Klok van Karst Woudstra. Op de keurig bijgehouden leeslijst springt vooral het tweede jaar eruit met een record van zeventien bijeenkomsten. "Toen waren we nog fanatiek. We hadden een abonnement op de schouwburg, zodat we de gelezen stukken ook konden zien. Dat doen we nu nog, als het even kan gaan we naar de voorstelling. Een ware afknapper is dat soms. Als we het stuk zelf lezen is het vaak veel leuker."

Oproep voor deze rubriek

Maakt u deel uit van een nog immer actieve – koken, reizen, studeren – groep van afgestudeerden, of kent u andere alumnigroepen die in aanmerking komen voor een reportage in deze rubriek, laat het dan weten aan de redactie van Illuster, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

Berichten voor Illustrerzake kunt u vóór 5 augustus 1998 sturen naar de redactie. Adres zie colofon, pagina 18.

Algemeen

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds

Bijzondere leerstoel foetale en perinatale biologie

De faculteit Diergeneeskunde heeft er een bijzondere leerstoel bij. Niet alleen bijzonder, vindt de nieuwe hoogleraar dr. M.A.M. Taverne, maar ook uniek. De biologie van de dracht en de geboorte, het onderwerp van de leerstoel, is een terrein waar disciplines als morfologie, fysiologie, ethologie en zoötechniek in elkaar overlopen. Die combinatie van disciplines leidt tot een buitengewoon inspirerend onderzoeksklimaat in de verloskundige

De Uithof en in de stad informeerden de bezoekers over de nieuwe ontwikkelingen in de universitaire behuizing en de filosofie daarachter. 's Middags ontvingen de faculteiten hun alumni en boden een programma op maat aan. 's Avonds kwam iedereen weer bij elkaar in het Academieggebouw. Een academisch dictee was dit keer het programma. Dat viel niet mee, vonden de aanwezigen, maar het was wel erg leuk. De Senaatszaal als ambiance was precies geschikt voor een avond ingespannen zwoegen over woorden als *dégénérés*, *bordeaux* en *jeuig*. Oud-leraar Nederlands

werp fondsenbeheer. Ook hierover zult in een volgend nummer van Illustrer meer horen.

Wanneer u meer over de VUUF wilt weten, of u wilt zich aanmelden als lid, kunt u contact opnemen met: Bureau VUUF, drs. Ineke van de Meene, Achter de Dom 20, 3512 JP Utrecht, (030) 2538025, fax. (030) 2538026, email: ufonds@bur.ruu.nl.

Pagliacci

In juni en juli brengt het USConcert, in samenwerking met stichting Pagliacci, ongeveer 26 keer de opera Pagliacci van Leoncavallo op de planken. Deze opera speelt zich af rond een klein reizend circusgezelschap. Het USConcert zal dan ook een circustent als decor gebruiken. De tent zal in juni worden opgezet in het Wilhelminapark. Na de première op vrijdag 19 juni zullen nog 5 voorstellingen in Utrecht volgen. Hierna vertrekt het USConcert samen met circustent, koor, solisten, dirigent, hulpkoks, 40 kleine tentjes, douchecabines en roze Cadillac voor een maand op tournee langs plaatsen in Zuid-Frankrijk, Italië en Zwitserland.

Voor alumni van de Universiteit Utrecht is een beperkt aantal kaarten met korting beschikbaar voor de voorstelling van Pagliacci op zondag 28 juni (f 27,50 in plaats van f 37,50).

U kunt kaarten bestellen door bijgaande bon in te vullen en op te sturen naar de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. U krijgt dan de kaarten en een acceptgirokaart

voor het te betalen bedrag thuisgestuurd. Indien de kaarten op zijn, krijgt u daarvan schriftelijk bericht.

Wees er snel bij, het aantal kaarten is beperkt! U kunt de bon tot 15 juni insturen.

De Uitwijk

In augustus organiseert de Uitwijk twee weken zomercursussen. Van 3 t/m 7 augustus is er: kartonnapgeboekbinden, acrylschilderen, combi-cursus, fotografie, olieverfschilderen, grafische technieken, hardop kijken (kunstgeschiedenis), keramiek/raku, aquarelleren, schilderen (diverse technieken). Van 10 t/m 14 augustus is er: werken met papier en karton, grafische technieken, filosoferen over God, fotografie, olieverfschilderen, schilderen (gemengde technieken), tekenen (diverse technieken), keramiek, raku, kunstgeschiedenis, aquarelleren. Inschrijving is mogelijk vanaf 6 mei 1998. Er zal zoveel mogelijk

buiten worden gewerkt.

Prijzen: f 135,- studenten Hogeschool/Universiteit/VWO; f 190,- medewerkers Hogeschool/Universiteit; f 275,- anderen. De prijzen zijn inclusief lunch en basismaterialen.

Een folder met inschrijfformulier is verkrijgbaar bij het Cultureel Studenten Centrum De Uitwijk, Universiteit Utrecht, Transitorium I, Leuvenlaan 19, 3584 CE De Uithof, Utrecht.

Voor meer informatie of een folder met inschrijfformulier kunt u bellen (030) 2533402.

Medusa

Al bijna 15 jaar lang geeft het studentenvrouwenkoor Medusa jaarlijks twee concerten. Medusa zingt liederen in het Russisch, Hongaars, Fins en ook veel in het Frans, Duits en Engels. Het repertoire is dan ook zeer gevarieerd en elk concert is verschillend. Op het programma voor het aankomende zomerconcert, zaterdag 20 juni, staan onder andere Slowaakse volksliederen van Ligeti en een aantal Duitse werken van Distler op het programma. Tevens zal dit zomerconcert Ständchen voor vrouwenkoor van Schubert uitgevoerd worden. Er zit een bijzonder tintje aan dit concert omdat een van de stukken die opgevoerd worden, is geschreven door een van de koorleden, Bauwien van der Meer. Dit stuk is speciaal voor Medusa geschreven en is nog nooit eerder opgevoerd. Het koor staat onder leiding van Truike van der Poel, die wij sinds 1996 onze dirigente mogen noemen. Ze studeerde zang aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag van 1992 tot 1995 en behaalde tevens in juni 1996 haar diploma koordirectie aan het Rotterdams Conservatorium. Het is zeer de moeite waard om dit zomerconcert bij te wonen. Het concert zal plaatsvinden zaterdag 20 juni in de Leeuwenberghkerk (Servaasbolwerk 1) en begint om 20.15 uur. Kaarten kosten f 12,50. Met CJP, U-pas, 65+ of studentenkaart f 10,-. Voor het reserveren van kaarten en meer informatie over het concert kunt u contact opnemen met Marilyn Elsenaar, (030) 2544914. Ook als u een keer een kijkje wilt komen nemen op een repetitieavond (we zijn altijd op

Universiteitsdag, 28 maart 1998.

kliniek van de faculteit, aldus Taverne. In zijn oratie 'Ontsluiting van verborgen ontwikkelingen' vertelde de nieuwe hoogleraar over zijn fascinatie voor de processen in de baarmoeder en rond de geboorte. Hij deed dat op een dusdanig toegankelijke en enthousiaste manier dat het publiek na afloop net zo enthousiast werd en de orator beloofde met een hartelijk applaus. Er is nog een beperkt aantal (10 stuks) exemplaren van de oratie beschikbaar voor VUUF-leden. Zolang de voorraad strekt, kunt u een exemplaar bestellen door te bellen naar het bureau van de vereniging (030) 2538025.

Universiteitsdag

Zaterdag 28 maart was weer de jaarlijkse universiteitsdag. Het ochtendprogramma werd druk bezocht en gewaardeerd. De excursies naar nieuwe locaties op

en UU-alumnus Frits Spits leidde de avond, en huidige leraar Nederlands en UU-alumnus R. Rozenboom won het dictee.

Bestuur

Het bestuur heeft in de afgelopen maanden twee keer vergaderd. Met name het onderzoek onder alumni heeft de aandacht van het bestuur. Het voorstel van de adviescommissie luidde om een kwalitatief onderzoek te verrichten. Dit houdt in dat verschillende groepen alumni worden uitgenodigd om met elkaar onder leiding van een onderzoeker te discussiëren over de universiteit, de alumniverenigingen en de alumniactiviteiten. Deze gesprekken hebben plaatsgevonden in de maand april. In het volgend nummer van Illustrer kunt u lezen wat de resultaten zijn. Het bestuur besteedt op dit moment, samen met de universiteit, veel aandacht aan het onder-

Pagliacci door USConcert

Zondag 28 juni, Wilhelminapark. Zaal open: 19.50 uur
Aanvang voorstelling: 20.15 uur. Prijs per kaart: f 27,50

Naam _____

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Telefoonnummer _____

Aantal kaarten _____

(max. 4 per bon)

Stuur deze bon, voor 15 juni, naar Vereniging Utrechts
Universiteitsfonds, Antwoordnummer 9182,
3500 ZA Utrecht, (030) 2538025

Bon

zoek naar nieuwe leden) kunt u op dit telefoonnummer meer informatie krijgen.

Universiteitswinkel Solaris

Wie in maart de Universiteitsdag heeft bezocht, heeft kunnen zien dat Solaris inmiddels haar assortiment fors heeft uitgebreid met universiteitswijn, een schrijfblok, visitekaarthouder, een calculator, mokken, sleutelhangers, etcetera. Maar daar blijft het natuurlijk niet bij...

Wat dacht u van zilveren oorbellen (clips of stekers) met het logo van de UU? Of theelepeltjes met de Sol? Bij inlevering van de onderstaande bon krijgt u f 5,00 korting op deze nieuwe artikelen! Wist u trouwens dat Solaris ook replica's heeft van originele kaarten van onder andere Utrecht, Nederland en een wereldkaart? Deze zijn afkomstig uit de collectie van de vakgroep Kartografie (faculteit Ruimtelijke Wetenschappen). De kaarten zijn nergens anders te krijgen en dus exclusief te koop bij Solaris!

Solaris is dagelijks geopend tussen 13.00 en 17.00 uur. U vindt ons in de binnenstad op Drift 13 (aan het Janskerkhof) en bij de receptie van het Bestuursgebouw op de Uithof.

U kunt ook telefonisch artikelen bestellen (030) 2536053/45 of per fax (030) 2536010.

Holland Festival Oude Muziek

Van 28 augustus t/m 6 september vindt in Utrecht het Holland Festival Oude Muziek plaats. Voor alumni van de Universiteit Utrecht is voor de volgende concerten een beperkt aantal kaarten met korting beschikbaar:

► dinsdag 1 september 1998 om 20.00 uur, Muziekcentrum Vredenburg, grote zaal: Teatro Lirico, o.l.v. Stephen Stubbs. Muziek van Antonio Sartorio-l'Orfeo, 1673.

Luitist en klavecijnist Stephen Stubbs mag met recht een Orfeo-specialist genoemd worden. Hij voerde inmiddels de Orfeo's uit van Landi (in Brugge), Rossi (Stockholm/Drottningholm) en Monteverdi (Amsterdam). Met zijn nieuwe, grotere ensemble Teatro Lirico (opvolger van Tragicomedia) koos hij nu voor deze rijk met virtuoze aria's gelardeerde barokopera van de Italiaan Sartorio. Semi-scenische uitvoering, met o.m. Ellen Hargis, Suzie Le Blanc, Anne Grimm, Joseph Cabré en Harry van der Kamp. Reductieprijs f 27 (i.p.v. f 40).

► woensdag 2 september 1998 om 20.00 uur, Muziekcentrum Vredenburg, grote zaal: Ensemble Clément Janequin. Krijgslieden uit de tijd van François I en Karel V.

In de handen van vroeg 16e eeuwse componisten als Flecha, Vasquez, Desprez, Brudieu, Mudarra, de Sermizy en Janequin klinkt wapengekletter ons nog steeds als muziek in de oren. Dit vermaarde ensemble bouwt zijn programma rond twee beruchte kemphanen van weleer: de koning van Frankrijk en de keizer van het Habsburgse rijk.

Reductieprijs f 24 (i.p.v. f 35). ► donderdag 3 september 1998 om 20.00 uur, Muziekcentrum Vredenburg, grote zaal:

Amsterdam Baroque Orchestra & Choir / Ton Koopman. Muziek van Mozart: o.m. Ave Verum Corpus, Exultate Jubilate, Krönungsmesse. Naast de minder bekende schatten die tijdens dit festival tot klinken komen, hebben we ditmaal een plaats ingeruimd voor deze 'early music for the millions'. Want hoe vaak worden overbekende werken als het Ave Verum en de Krönungsmesse op topniveau nog uitgevoerd? Het is bijvoorbeeld het enige concert dat Ton Koopmans orkest en koor met dit programma in

Nederland geeft. Solisten: Lisa Lasson (s), Elisabeth von Magnus (a), Paul Agnew (t) en Klaus Mertens (b).

Reductieprijs f 24 (i.p.v. f 35).

► vrijdag 4 september 1998 om 22.30 uur, Domkerk:

Frank Ferko, orgel. The Hildegard Organ Cycle.

De Amerikaanse componist, musicoloog en organist Frank Ferko, specialist in het werk van Olivier Messiaen schreef deze tiendelige cyclus, geïnspireerd op de tien visioenen die Hildegard von Bingen beschreef in haar laatste werk 'De operatione Dei'. Vijf van haar melodien vormen de muzikale basis voor deze cyclus, die op dit late uur in de Domkerk ongetwijfeld groots zal klinken. Reductieprijs f 14 (i.p.v. f 22,50).

Zolang de voorraad strekt kunt u kaarten voor een of meerdere van deze concerten op de volgende manier bestellen:

- Plaats uw handtekening en vermeld uw bank(giro)nummer op de bon voor een eenmalige machtiging.

- Stuur de bon vóór 1 augustus 1998 op naar Holland Festival Oude Muziek Utrecht, Postbus 734, 3500 AS Utrecht.

- Per persoon kunt u per concert maximaal 2 plaatsen met reductie reserveren.

Informatie: Holland Festival Oude Muziek Utrecht, (030) 2362236.

Kamers gezocht

Vanaf juli zijn weer duizenden nieuwe studenten op jacht naar een onderkomen in Utrecht. U kent het zelf misschien ook nog wel: overal briefjes ophangen, vrienden vragen, advertenties plaatsen en natuurlijk je inschrijven bij de Stichting Jongerenhuisvesting Utrecht. De SJHU helpt al meer dan vijftientig jaar vele eerstejaarsstudenten aan woonruimte. Met name tijdens de zomermaanden is de SJHU hard op zoek naar kamers om te kunnen bemiddelen. U woont nu waarschijnlijk wat ruimer dan in uw studententijd en misschien heeft u zelfs wat ruimte over.

Als u er over denkt om een kamer te gaan verhuren, dan kunt u met de SJHU bellen. De SJHU kan u adviseren over alles wat te maken heeft met het verhuren van een kamer, zoals de huurprijs, het contract en de servicekosten. Natuurlijk kunt u ook (kosteloos) een kamer ter bemiddeling opgeven bij de SJHU. Er wordt dan voor gezorgd dat er verschillende kandidaten bij u langs komen, zodat u een huurder kunt selecteren die bij u past. U kunt zich vast nog wel herinneren hoe blij u was met uw eerste kamer. Misschien kunt u iemand blij maken deze zomer. De SJHU is op werkdagen bereikbaar tussen 10.00 uur en 18.00 uur op telefoonnummer (030) 254 3226. U kunt ook langskomen op de Maliesingel 74.

Faculteiten

Biologie

UBV

In februari 1999 viert de Utrechtse Biologen Vereniging haar 75-jarig bestaan. Ter gelegenheid hiervan wordt er een reünie georganiseerd voor biologen die aan de Universiteit Utrecht gestudeerd

hebben. Als het goed is heeft u een brief ontvangen waarin wordt gevraagd of uw interesse heeft in deze reünie. Het is belangrijk dat u het antwoordformulier zo snel mogelijk terugstuurt, zodat wij kunnen bepalen hoeveel mensen er willen komen. Alleen degenen die het formulier op tijd hebben teruggestuurd zullen een uitnodiging voor de reünie ontvangen. Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Informatie: UBV, (030) 2536741, e-mail: ubv@studver.ruu.nl.

Letteren

Jubilea Duits en Engels

Dit jaar is het 90 jaar geleden dat de opleiding Duitse taal- en letterkunde van start ging en 40 jaar geleden was dat het geval voor de opleiding Engelse taal- en letterkunde. Alumni van voor 1980 zullen zich afvragen waarom de twee hier in een adem genoemd worden, immers beide opleidingen leidden jarenlang een zelfstandig bestaan. Eind jaren tachtig vonden er reorganisaties plaats die het Instituut 'Frantzen' voor Duitse taal- en letterkunde en het Instituut voor Engelse taal- en letterkunde lieten samensmelten in een vakgroep DEK.

Deze jubilea willen de opleidingen Duits en Engels vieren, en wel op zaterdag 17 oktober 1998. Het programma van die dag zal er - in grote lijnen en voor beide opleidingen afzonderlijk - als volgt uitzien:

- De geschiedenis van beide opleidingen (het ligt in de bedoeling deze geschiedenis t.z.t.

Holland Festival Oude Muziek Utrecht

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

Telefoonnummer privé/werk

Giro/bankrekeningnummer

Bestelt hierbij de volgende kaarten (maximaal 2 per concert)

..... ex Dinsdag 1 september 1998 Teatro Lirico à f 27,-

..... ex Woensdag 2 september 1998 Ensemble Clément Janequin à f 24,-

..... ex Donderdag 3 september 1998 Amsterdam Baroque Orchestra & Choir / Ton Koopman à f 24,-

..... ex Vrijdag 4 september 1998 Frank Ferko, orgel à f 14,-

Administratiekosten f 5,-

Totaal f

Hierbij machtig ik het Holland Festival Oude Muziek Utrecht eenmalig f van bovenstaande giro/bankrekening af te schrijven. Handtekening

Stuur deze bon naar Holland Festival Oude Muziek Utrecht, Postbus 734, 3500 AS Utrecht

Kortingsbon Solaris

Bij inlevering van deze bon bij de universiteitswinkel Solaris krijgt u f 5,00 korting op 2 nieuwe artikelen:

Zilveren oorbellen normaal f 82,50 met bon f 77,50

Zilveren theelepeltje normaal f 32,50 met bon f 27,50

Solaris is dagelijks geopend tussen 13.00 en 17.00 uur. De universiteitswinkel is te vinden in de binnenstad op Drift 13 (aan het Janskerkhof) en bij de receptie van het Bestuursgebouw op de Uithof.

Deze actie loopt t/m 6 juli 1998

Bon Bon

in boekvorm te laten verschijnen).

- Presentaties van de huidige opleidingen Duits en Engels.
 - Presentatie resultaten van het onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden in de talen Duits en Engels.
- Alumni waarvan de adressen bekend zijn worden tijdig per brief over het definitieve

programma geïnformeerd.

U kunt zich (voorlopig) aanmelden voor of informatie verkrijgen over deze speciale alumnidag voor alumni Duits en Engels bij drs. Gabriëlla van Karsbergen, Universiteit Utrecht, faculteit Letteren, DEK (OWI-Moderne Vreemde Talen), Trans 10, 3512 JK Utrecht,

e-mail:

gabriella.vankarsbergen@let.ruu.nl.

Keltisch

Op 12 december 1998 organiseert de afdeling Keltisch van de letterenfaculteit ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de leerstoel een colloquium voor studenten, oud-studenten en belangstel-

lenden. Het thema is 'Women in the Celtic World: ideology and reality'. De sprekers zijn prof. T.M. Charles-Edwards (Oxford, Oud-Iers recht), dr. Miranda Green (Newport, Wales, Keltische archeologie), prof. Pádraig O Riain (Cork, vroege Ierse kerk), dr. Bart Jaski (Utrecht, vroege Ierse geschiedenis), dr. Máire Ní Mhaonaigh

(Cambridge) en prof. Doris Edel (Utrecht, vroege Ierse literatuur). Nadere informatie: prof. dr. Doris Edel, afdeling Keltisch, Trans 10, 3512 JK Utrecht, (030) 2536150, fax (030) 2536000, e-mail: D.Edel@let.uu.nl.

Studentenleven

RVV Veritas

Oud-leden van Veritas hebben elkaar opgezocht en ontmoet tijdens de Universiteitsdag op 28 maart. De gezamenlijke maaltijd was met 15 aanzittenden smakelijk en onderhoudend. Andere ontmoetingsplaatsen waren de 'laatste-vrijdag-borrels' in het Eigen Huis, op 27 februari, 27 maart en 24 april. Zij werden bezocht door rond 30 oud-leden, die allen pleitten voor voortzetting van deze zeer oude traditie.

Op 19 juni is de volgende 'laatste-vrijdag-borrel' van dit academisch jaar. Die is één week vervroegd, omdat het op de vrijdag daarna (de echte 'laatste') besloten 'restjesavond' van Veritas is. De daaropvolgende borrel is op 25 september. In mei is geen borrel gehouden, omdat op 16 mei de Dies-reünie plaatsvond, waarover nu nog geen verslag valt uit te brengen. Tijdens die reünie vierde het jaar 1948 met een grote opkomst zijn eigen Kroonjaar-reünie,

50 jaren na hun entree in Veritas. RVV, antwoordnummer 9014, 3500 ZA Utrecht, (030) 2201554 (M.F. Kramer) of (030) 2521095 (Judith Tielen).

SIB

De Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB) is dit jaar na de universiteitsdag, toe aan de laatste reünistenactiviteit. Op vrijdagavond 19 juni heeft u de kans om de deelgenoten van een veelbewogen studentenbe-

staan bij de SIB weer eens te ontmoeten! Gewoon reünist worden kan ook.

Info bij SIB-Utrecht, (030) 2532884 (op werkdagen van 13.00-17.00u), via de fax (030) 2538775 of internet, <http://www.fys.ruu.nl/~sib> (email: sib@fys.ruu.nl).

Jumping spectacles

Studenten Rock 'n' Rollvereniging Jumping Spectacles bestaat 10 jaar. Dit wordt gevierd op zaterdag 10 oktober 1998. 's Middags is

er een bijeenkomst voor oude en nieuwe leden en 's avonds een ouderwets gezellig Rock 'n' Rollfeest.

Ben je lid geweest van Jumping Spectacles en wil je bekende en minder bekende Jumps weer eens ontmoeten, neem dan contact op met Koen Tjoa, (030) 6992320 of mail.jumps@js.ml.org.

Onderwijs

Informatie over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs, open cursussen

Rechten

Het aan de faculteit Rechtsgeleerdheid verbonden bureau voor Juridisch Post Academisch Onderwijs biedt de mogelijkheid tot professionele na- en bijscholing. Het programma, bestaande uit één- of meerdaagse cursussen, omvat in beginsel alle belangrijke deelgebieden van het recht. Hierbij ligt de nadruk op de belangrijke ontwikkelingen die zich in de rechtspraktijk voordoen. De cursussen worden verzorgd door docenten van de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht in samenwerking met externe, veelal in de praktijk werkzame juristen. Voor meer informatie over onze programma's kunt u contact opnemen met het Bureau Juridisch PAO, (030) 2537021/2537022.

CBM

Het Centrum voor Beleid en Management is een interfacultaire werkgroep van de Universiteit Utrecht waarin wetenschappers uit diverse disciplines samen werken aan vraagstukken op het gebied van beleid en manage-

ment. Voor managers en beleidsmedewerkers in de praktijk bieden wij in 1998 onder andere de volgende cursussen aan:

- Leergang 'Strategisch management in de non-profit/not-for-profit sector'.

De uitdaging tot het maken van strategische keuzen en het varen van een eigen koers staan centraal in deze tweejarige postacademische leergang die deelnemers afronden met het diploma 'Master of Strategic Management (MSM)'. Het eerste jaar staat in het kader van theoretische verbreding. Het concept strategisch management krijgt vorm en inhoud. Tijdens het tweede jaar ligt de nadruk op kennis- en vaardigheidsgebieden die direct gerelateerd en ontleend zijn aan de dagelijkse managementpraktijk. De leergang start in september 1998. Kosten: f 11.200,- per opleidingsjaar, incl. materiaal, begeleiding en vrij van btw. Exclusief accommodatie- en verzorgingskosten ad f 3.700,- per studiejaar.

- Leergang 'Management in dienstverlenende organisaties'. De uitdaging om te 'ondernemen' binnen de randvoorwaarden van het organisatiebeleid én professionals te inspireren tot cliëntgerichte dienstverlening van hoge kwaliteit, staat centraal in deze tweejarige leergang. Uitgenodigd worden managers van relatief zelfstandig opererende organisatie-eenheden in dienstverlenende organisaties van de non-

Muntstraat 2a: onderkomen van het CBM.

profit/not-for-profit sector. Bij voldoende afronding heeft men recht op het diploma 'Master of Management (MM)'. De leergang start in februari 1999. De kosten van deelname aan de leergang bedragen f 9.700,- per opleidingsjaar, vrij van btw, inclusief studiemateriaal en begeleiding. Hierbij zijn de kosten van accommodatie en verzorging niet inbegrepen (f 3.800,- per cursusjaar).

- Cursus 'Het maken van een marketingplan voor non-profit organisaties'. Het doel van deze vierdaagse cursus is deelnemers op een interactieve wijze, stap voor stap aan de hand van bouwstenen (o.a. het formuleren van een missie en bedrijfsdoelstellingen, concurren-

tie-analyse, SWOT-analyse) een strategisch marketingplan te laten bouwen voor de eigen organisatie. De cursus start in oktober 1998. Kosten: f 2.800,- all-in.

- Cursus 'Marketing, sponsoring en fondsenwerving voor non-profit organisaties'. Deze tiendaagse cursus met terugkomdag reikt medewerkers van non-profit organisaties handvaten aan voor het opzetten en uitvoeren van een strategie voor het verwerven van extra inkomsten uit sponsoring, fondsenwerving, en subsidies. De cursus start in september 1998. Kosten: f 5.995,- all-in.

Informatie: Centrum voor Beleid en Management, (030) 2538101, e-mail cbm@cbm.ruu.nl.

HOVO

In de tweede helft van mei komt de cursusgids van HOVO Utrecht voor het cursusjaar 1998/1999 uit. HOVO staat voor Hoger Onderwijs voor Ouderen: de leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder. In het najaar van 1998 biedt de Universiteit Utrecht de volgende cursussen aan:

- Afscheid van de 20e eeuw, vooruitblik op de 21 eeuw, prof. dr. H.A. Becker, emeritus hoogleraar faculteit Sociale Wetenschappen en gastdocenten.
- Economie van Nederland in de Tweede Wereldoorlog, dr. H.A.M. Klemann, vakgroep Geschiedenis.
- Nationalisme en minderheden, prof. dr. A.P. van Goudoever,

vakgroep Geschiedenis, Muziek en Middeleeuwse cultuur, prof. dr. C. Vellekoop e.a., vakgroep Muziekwetenschap.

- Fantastische reizen in de Franse literatuur van de Middeleeuwen tot de moderne tijd, prof. dr. M.B. van Buuren e.a., vakgroep Romaanse talen en culturen.
- Religie, kerk en samenleving, prof. dr. J. Visser, emeritus hoogleraar faculteit Godgeleerdheid.
- Evolutie van de mens, docenten van de faculteiten Aardwetenschappen en Biologie, en gastdocenten.

De cursussen duren zes tot tien weken, een dagdeel per week. De partners in HOVO Utrecht (de Hogeschool van Utrecht, de Universiteit voor Humanistiek en de Hogeschool de Horst) bieden ook een breed palet van cursussen aan. Voor toezending van de studie-gids kunt u zich wenden tot het HOVO-secretariaat, postbus 80125, 3508 TC Utrecht, (030) 2533483. Als u in 1997 of 1998 al een cursus van HOVO Utrecht heeft gevolgd, krijgt u de gids automatisch toegestuurd.

Voor inhoudelijke informatie over het cursusprogramma kunt u contact opnemen met de HOVO-coördinator, dr. C.P.M. Görts, (030) 2532822, b.g.g. 2536705.

Utrecht Summer School

Utrecht Summer School 1998 heeft ook deze zomer weer een aantrekkelijk en breed programma. Met het aanbod van zomercursus-

sen richt de Universiteit Utrecht zich in samenwerking met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht tot een heel diverse groep leergierigen. Het programma biedt zeer gespecialiseerde cursussen voor de jonge 'professional', maar daarnaast ook cursussen voor de buitenlandse student en andere belangstellenden die graag meer van de Nederlandse cultuur willen weten. Het aanbod bestaat uit 23 cursussen in de medische wetenschappen, letteren, sociale wetenschappen, rechten, natuurwetenschappen en uitvoerende kunsten. Ter ontspanning van zowel deelnemers als docenten wordt er tussen de bedrijven door een sociaal en cultureel programma aangeboden. De cursussen uit het aanbod van Utrecht Summer School 1998 zijn:

- Pet Avian and Exotic Animals
- Companion Animal Medicine and Surgery
- Infection and Immunity
- Course on Laboratory Animal Science
- Molecular Biology and Recombinant-DNA Technology Workshop
- Health Care Systems in Transformation - An international perspective
- Emergency Medicine
- Practical Course on Risk Assessment of Chemicals
- Infrared Spectroscopy
- Aqua
- Arts Administration in Europe
- Carillon Course
- Key Issues in Migration Research
- European Cultures and Life-styles
- Nederlandse Letterkunde

- van 1850 tot heden
- Nederlandse Literatuur en Taal
- Robustness: Real life applications in Language and Speech
- Focus on Dutch
- Dutch Society and Culture
- Dutch Alcohol and Drugs Culture
- The Governance of Multi-ethnic States
- European Women's Studies from Multicultural and Interdisciplinary Perspectives
- Human Rights

De meeste cursussen worden aangeboden in Utrecht, enkele cursussen worden gegeven in de buurt van of deels in Utrecht en een paar cursussen kunnen elders in Europa worden gevolgd.

De Utrecht Summer School brochure met uitgebreide cursusbeschrijvingen en andere praktische informatie is te verkrijgen bij Bureau Buitenland, Universiteit Utrecht, Postbus 80125, 3508 TC Utrecht, (030) 2532696, fax (030) 2537550, e-mail: secre@is.uu.nl. Deze informatie is ook te vinden op internet: http://www.ruu.nl/uu_algemeen/burolforeignstud

Een algemene studiegids over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs en open cursussen is aan te vragen via (030) 2532670.

Publicaties

Minnaert:

Een leven lang leraar

Begin maart werd het nieuwste gebouw op De Uithof, het Minnaertgebouw, officieel in gebruik genomen. Het gebouw bevat onderwijs- en onderzoeksruimtes voor de faculteiten Natuur- en Sterrenkunde, Wiskunde & Informatica en Aardwetenschappen. Ter gelegenheid van de opening is er een boekje uitgebracht over het leven en werk van de naamgever van het gebouw, de oud-hoogleraar Marcel G.J. Minnaert (1893-1970). De in België geboren Minnaert wilde na zijn promotie, waarin hij de invloed van licht op planten bestudeerde, zijn fysische kennis over licht uitbreiden. Via Leiden kwam hij in 1918 terecht in Utrecht, waar hij kwam te werken in een belangrijk centrum voor optica, het Heliografisch instituut van H.W. Julius. Zijn wetenschappelijke carrière kenmerkte zich door de tegen-

stand die hij nogal eens kreeg vanwege zijn linkse activiteiten en zijn vermeende aanhang aan de communistische partij. Minnaert maakte niet alleen naam als bioloog en astronoom, maar ook als onderwijsgever en -vernieuwer. Zijn hele leven heeft hij ervoor gepleit het natuurkundeonderwijs aan te laten sluiten bij de dagelijkse dingen en de natuur. Hij was dan ook vermaard om zijn fantasievolle colleges en practica. Naast dit overzicht van het leven van Minnaert bevat de brochure korte stukjes over de ervaringen van zijn promovendi. De auteur, Leo Molenaar, is momenteel bezig met een complete biografie over prof. dr. Minnaert. Iedereen met materiaal en/of herinneringen kan zich tot hem richten (015) 2134131.

'Een leven lang leraar' is geschreven door Leo Molenaar in opdracht van de Universiteit Utrecht. Het boekje is uitgegeven bij Elmar B.V. in Rijswijk en is voor f 20,- te bestellen via het secretariaat van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde (030) 2533284.

Biologie
D.R.J.M. van den Bergh
H.H.W. Siilje
M. Veeneklaas

Diergeneeskunde
F.P. Cheng
H.R. Tulner

Farmacie
F.J. Koppenhagen
C.A.M.C. Sitters

Godgeleerdheid
E. Mackay

Geneeskunde
J.W.J.M. Bardoel
G. Biessels
T.M.L. Boemers
K.E. Hamoen
L.P. Janssen
E. Jongebreur
E.J. Kranenburg
G.C. Marges
Y.M. Sturm
A.J.M. Walhout

Letteren
C.L. Biernans-van der Wijden
M.M. Brenninkmeijer
A.M.P. Kleijssen
Natuur- en Sterrenkunde
J.A. Brouwers
M.W.M. Heutmekeers
A.J. Jansen
A. Misiejuk
C.J.G.J. Uiterwaal
P.C. de Vries

Rechten
P.M. Bogaard
M.P. Glerum
C.G.M. de Groot
A.G. Heckman
A.J.E.M. Jansen
H. Kleijn
I.C. Koster
T.S. de Lange
A.M. Laninga
T.A. Mulder
J.E. Pasop
E.C. Reijnders

A.H.M. van Saase
E.C. Schijff
M.F. van Schoonhoven
J.C.T. Snethlage
N.G.M. Stevens
E.C. Udo
M.S. Veldkamp
J.F.C. Veneman
T.H. ten Wolde
B. Zevenhuizen

Ruimtelijke Wetenschappen
P.J. Clijsters
W. Douw
K.A.C. Hannink
G.C. Krijger
M.C. Lammens
M. van Leersum
M.K. Verplanke

Scheikunde
B.L. Bojet
M.B.W. Elshof
G. Janssen
N.G. Laurens
A. van Vliet

Sociale Wetenschappen
A.L.H. Belgraver
B.F. Blumberg
J.A. Braakman
D.A.G. Bruggeman
N. Bullee
M.H. Burghoorn
C.M.V. Campagne
H.S.M.J. Deldicseur
M. Engelsman

C.C.J. Erven
J.A. Eshuis
M.A. Grooters
A.M. van Hall
B. Hoync Van Papendrecht
S.N.J. Jansen
J.E. de Kam
E.A.G. Kaspori
G.P. Lamme
A.A.A. Leuversing
B. Lindenborn
H.J. de Looper
A.H. Persyn
E. Reezigt
J.H. Rexwinkel
I. Roelofs
N. Schutte
L.M. Tromp
S.A. Verkerk
K.S. Vianen
T. Welling

Wiskunde & Informatica
S. Haring

Faculteit onbekend
P.J. Agterberg
T. Baggerman
A.A.M. Breure
C.J. de Bruyn
A.A. van Burken
C.A.C.M. van Els
J. Gevers
J.J. van Hellemond
B.J.H. Kamps
H.D. Kistemaker
B. Majdandzic
C.G.J. Stoger
M. Uhl
B. de Vries-Sluyter
S. Weijters

Adres onbekend

Kent u één van deze alumni van de opleiding Geschiedenis? Laat het ons weten!

De Universiteit Utrecht probeert haar alumnibestand steeds te verbeteren. Momenteel beschikken we over circa 65.000 goede adressen. Van een groot aantal andere mensen hebben wij wel de naam, maar geen actueel adres. Een aantal van deze namen vindt u hieronder. Beschikt u over de juiste adresgegevens, schrijf ons dan. Ook wanneer u over naam- en adresgegevens van alumni beschikt, waarvan u denkt dat zij helemaal niet bij ons bekend zijn.

Ons adres is: Universiteit Utrecht, Communicatie Service Centrum, taakgroep relatiebeheer, Antwoordnummer 8428, 3500 VW Utrecht. Een postzegel is niet nodig. E-mail: illuster@bur.ruu.nl.

Adreswijziging

Adreswijzigingen kunt u ook doorgeven via de elektronische postbus. Als u een e-mail met uw oude en nieuwe adres naar illuster@bur.ruu.nl stuurt, worden uw gegevens door ons verwerkt. Natuurlijk kunt u ook de gecorrigeerde adreswikkels kosteloos terugzenden naar het op de wikkels vermelde antwoordnummer.

Informatie voor deze rubrieken
gaarne toezenden aan de
redactie onder vermelding van
'Publicaties' of 'Personalia'.

Tussen licht en donker

Drie jaar na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog ontsnappen de twee broers Edgar en Victor Asselberghs uit bezet Nederland om te gaan vechten voor de vrijheid. Hun broer Erik was hen in 1942 al voorgedaan. Na een moeilijke tocht door Frankrijk, over de Pyreneeën, bereiken ze Spanje, waar ze onmiddellijk gevangen genomen worden. In januari '44 worden ze doorgestuurd naar Lissabon en vervolgens naar Engeland, waar ze worden ingedeeld bij de Koninklijke Nederlandse Brigade Prinses Irene. In augustus van dat jaar nemen ze als soldaten deel aan de oorlogscampagne vanaf Normandië. Later komt ook hun broer Erik in dienst bij de brigade. Met zijn drieën beleven

ze in mei de bevrijdingstocht door Den Haag. Erik gaat vervolgens terug naar Engeland waar hij inmiddels getrouwd was. De twee andere broers gaan studeren aan de Universiteit Utrecht; Victor psychologie en Edgar geneeskunde. De nu rustend arts Edgar Asselberghs geeft in zijn boek 'Tussen licht en donker' zijn impressies weer van zijn ervaringen in oorlogstijd. Z.K.H. Prins Bernard schreef het voorwoord. 'Tussen licht en donker' door alumnus Edgar Asselberghs is verkrijgbaar bij Uitgeverij Van Gruting in Westervoort. ISBN 90-75879-02-4.

Crack en cocaïne

De Wetenschapswinkel Geneesmiddelen heeft een rapport uitgebracht met een literatuuronderzoek naar de verschillen in samenstelling en uitwerking van cocaïne, gekookte cocaïne en crack. De cocaïne die gebruikt wordt om te snuiven en te spuiten

is de cocaïnehydrochloride-vorm. Deze is niet geschikt om te roken en wordt daarom omgezet in cocaïnebase. Freebase is de zuivere vorm hiervan, crack de onzuivere vorm. De meeste effecten en gezondheidsrisico's van cocaïne zijn onafhankelijk van de gebruiksvorm, maar er zijn wel enkele verschillen. Zo heeft alleen het roken van cocaïne een negatief effect op de longen en bestaat hier ook het gevaar van meer roken. Dit laatste is vooral voor baby's en kleuters gevaarlijk. Het 'high' gevoel of het krijgen van een kick treden bij spuiten en roken vrijwel meteen op terwijl het effect bij snuiven minder heftig is en pas in 30 tot 120 minuten optreedt. Ook blijkt de geestelijke verslaving sneller op te treden bij roken.

Crack en Cocaïne: verschillen in samenstelling, effecten en gezondheidsrisico's is een uitgave van de Wetenschapswinkel Geneesmiddelen en is te bestellen door overmaking van f 8,- op giro 228947 t.n.v. UU, Faculteit Farmacie, Utrecht, o.v.v. PUG/98-1, naam en adres.

Personalia

► **Prof. dr. Arie de Ruijter** is door prof. Federico Mayor, directeur-generaal van Unesco, benoemd tot lid van het Scientific Steering Committee van het internationale programma sociale wetenschappen Management of Social Transformations (MOST). Dit programma, waaraan 35 landen deelnemen, moedigt hoog gekwalificeerd, langlopend, onafhankelijk en beleidsrelevant onderzoek aan. De stuurgroep waar de Ruijter deel van gaat uitmaken ziet toe op de wetenschappelijke ontwikkeling en evaluatie van de projecten. Van de negen stuurgroepleden is De Ruijter het enige Europese lid. De benoeming is voor drie jaar. Prof. dr. Arie de Ruijter is als hoogleraar culturele en sociale antropologie verbonden aan de faculteit Sociale Wetenschappen in Utrecht.

► Per 1 april is **prof. dr. Ben de Kruyff** benoemd tot lid van het gebiedsbestuur Chemische Wetenschappen van de onderzoeksorganisatie NWO. De benoeming van de biochemicus geldt voor drie jaar. Hij was voorheen al vier jaar bestuurslid van SON, Scheikundig Onderzoek Nederland, die na de reorganisatie van NWO is opgegaan in het nieuwe gebiedsbestuur. Ben de Kruyff is hoogleraar biochemie van membranen aan de faculteit Scheikunde.

► **Prof. dr. H. Roscam Abbing**, hoogleraar gezondheidsrecht, is benoemd tot extern adviseur bij de afdeling bloedvoorziening van het Rode Kruis. Daarnaast is zij tevens adviseur van minister Borst van Volksgezondheid. Roscam Abbing zet zich al geruime tijd in voor de veiligheid en kwaliteit op het terrein van de bloedvoorziening. Met de benoeming wil het Rode Kruis het beleid op dit gebied in een ethische en juridische context plaatsen.

► De **Bijvoetmedaille**, een onderscheiding van het Utrechts Bijvoet Centrum van de faculteit Scheikunde, is dit jaar uitgereikt aan **prof. dr. Ivano Bertini** van de Universiteit van Florence. Hij kreeg de onderscheiding voor zijn NMR-onderzoek. Mede dankzij Bertini is het NMR-instituut in Florence groot geworden. Het heeft net als het Utrechtse Bijvoet Centrum een sleutelpositie in de Europese samenwerkingsprojecten.

► **Prof. dr. Bernard de Wit** van het Instituut voor Theoretische Fysica heeft de prestigieuze Humboldt Research Award in ontvangst mogen nemen. Hij kreeg de prijs voor zijn recente baanbrekende werk op het gebied van onderwijs en onderzoek. Zo is hij onder meer auteur van een veel gebruikt handboek over theoretische fysica. Met het bijbehorende bedrag van 130.000 DM kan hij een jaar lang onderzoek doen aan een Duitse onderzoeksinstituut naar keuze. De prijs is ingesteld om de wetenschappelijke samenwerking tussen Nederland en Duitsland te stimuleren.

► **Prof. dr. Paul Schnabel** heeft per 1 mei de functie van directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau aanvaard. Hij volgt hiermee prof. dr. A. van der Staay op, die op deze dag met pensioen gaat. Schnabel is hoogleraar geestelijke gezondheidszorg aan de Universiteit Utrecht. Tevens is hij hoofdredacteur van het maandblad Geestelijke Gezondheidszorg.

Lintjes

Dit jaar is aan de volgende vier medewerkers van de Universiteit Utrecht een lintje uitgereikt:

► **Prof. dr. D. van Dalen** verrichtte baanbrekend werk voor en tijdens zijn aanstelling als hoogleraar (1979-1998) op het gebied van onderzoek en onderwijs van logica en grondslagen van de wetkunde. Als decaan van de faculteit Wijsbegeerte slaagde Dirk van Dalen er in om in Nederland de eerste volledige opleiding kunst-

matige intelligentie op te starten en contracten af te sluiten met grote bedrijven als Philips en KPN.

► **Prof. dr. D.W. Erkelens**, hoogleraar algemene interne geneeskunde, vervult een gezichtsbepalende rol in de interne geneeskunde, zowel in Utrecht als landelijk. Hij is onder meer lid van de commissie ontwikkelingsgeneeskunde van de ziekenfondsraad. Zijn wetenschappelijke verdiensten liggen op het vlak van suikerziekte en vetstofwisselingsstoornissen.

► **Drs. J.G.F. Veldhuis** is sinds 1986 voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit Utrecht. Hij wist de sterk naar binnen gekeerde universiteit te verweven met stad en regio en de spil te maken van landelijke en internationale netwerken. In 1995 ontving hij van de Universiteit van Florida een eredoctoraat voor zijn brede inzet voor internationale samenwerking. Daarnaast bekleedt Veldhuis vele bestuursfuncties.

► **Prof. dr. J.F.G. Vliegenthart** leidt sinds de oprichting in 1988 de vakgroep bio-organische chemie. Hij is lid van drie wetenschappelijke academies en is drie maal onderscheiden als eredoctor. Sinds oktober 1997 is Vliegenthart voorzitter van de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds.

Illuster 11, jaargang 3, juni 1998

Illuster is een gezamenlijke uitgave van de Universiteit Utrecht en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. In samenwerking met faculteiten en verenigingen, het Alumniplatform en de Stichting Utrechts Universiteitsblad. Illuster verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 70.000.

Hoofdredacteur: Twan Geurts

Redactie: Karin Beneken Kolmer, Noor van Haaren, Désirée Majoor, Armand Heijnen

Redactie-advies: Mascha Damen, Sandra van Dillen, Lex Linssen, Esther Lusse, Ted Sanders, Harry van den Tweel

Redactie-raad: Jo Groebel, hoogleraar massacommunicatie; Willem Kardux, (voorzitter), secretaris Universiteit Utrecht; Joop Kessels, hoofd programma Communicatie; Joke Mat, redactie NRC-Handelsblad; Herre van Oostendorp, Stichting Utrechts Universiteitsblad; Mascha Damen, Vereniging Utrechts Universiteitsfonds; Leon van de Zande, studievereniging Awater

Aan dit nummer werkten verder mee: Karlijn van Aerde, Herbert Blankesteijn, Sanne van Bossum, Xander Bronkhorst, Tanny Dobbelaar, Erik Hardeman, Armand Heijnen, Ingmar Heytze, Leonie van den Schoor, Mieke Zijlmans
Fotografie: Maarten Hartman, Hoojasay, Evelynne Jacq, Ivar Pel, Stijn Rademaker
Cartoon: Niels Bongers
Ontwerp en opmaak: Jeske van der Poel, Breda
Druk: Drukkerij Dijkman BV, Amsterdam

© Universiteit Utrecht. Illuster, periodiek voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is – onder bronvermelding – toegestaan. Het U-blad stelt op verzoek van de redactie eerder in het U-blad verschenen artikelen en illustraties beschikbaar aan Illuster.

ISSN: 1383-4703

Voor toezending is gebruik gemaakt van alumnibestanden van:

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Reünistenvereniging BITON
Reünistenvereniging SSR-NU
Reünistenvereniging Unitas S.R.
'lungit lunctus'
Reünistenvereniging USC
Reünistenvereniging UVSV/NVVSU
Reünistenvereniging Veritas
Faculteit Farmacie
Faculteit Godgeleerdheid
Faculteit Letteren
Faculteit Natuur- en Sterrenkunde
Faculteit Rechtsgeleerdheid
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Faculteit Sociale Wetenschappen
Faculteit Scheikunde
Faculteit Wijsbegeerte
Faculteit Wiskunde en Informatica
A-Eskwadraat, Avirus, ESN, JSVU, PHEPH, SIB, SAMS, SVKIU, John Tomes, UGV, URIOS, UHSK, KNGMG, KNMG, KNMvD, KNMP, NIBI, NIP

Redactie-adres:

Illuster, postbus 80125,
3508 TC Utrecht,
(030) 2534073,
fax: (030) 2533685,
e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

Een kwartaalkuize uit de persberichten van promoties, oraties en onderzoek. De persberichten zijn te vinden op internet: <http://www.ruu.nl/persberichten>.

Java-apen

Java-apen die een agressief conflict beginnen ondervinden hiervan net als het slachtoffer stress. De aanval-der heeft er dan ook belang bij het conflict bij te leggen, bijvoorbeeld door 'vlooiën'. Dit blijkt uit het proefschrift 'Conflict-management and social stress in long-tailed macaques' van Marjolijn Das. Op 20 april is zij gepromoveerd bij de faculteit Biologie (promotor: prof. dr. J.A.R.A.M. van Hooff). Op dezelfde dag promoveerde bij de faculteit Geneeskunde Hans Veenema (promotores: prof. dr. J.A.R.A.M. van Hooff, prof. dr. W.H. Gispen, prof. dr. B.M. Spruijt). In zijn proefschrift 'Social influences on ageing in group-living long-tailed macaques' beschrijft hij de relatie tussen de hoeveelheid stress en het verouderingsproces bij dezelfde apensoort. Oude Java-apen vertonen meer tekenen van stress, misschien doordat zij niet goed kunnen reageren op het gedrag van hun groepsgenoten. Zij trekken zich namelijk naarmate ze ouder worden terug uit de sociale groep en beperken hun contacten tot familie en andere oude dieren. Dit effect is sterker als hun leven lager in rangorde zijn geweest.

Marjolijn Das en Hans Veenema:
Rangorde, stress en veroudering bij Java-apen

Zotten en zwakzinnigen

Een ambivalente houding tegenover zwakzinnigen is van alle tijden. De huidige benaming 'mensen met een verstandelijke handicap' benadrukt dat zwakzinnigen in de eerste plaats mens en pas daarna zwakzinnig zijn. Zwakzinnigen gaan heden ten dage dus door voor 'gewone mensen', maar staan toch buiten het normale leven. In haar proefschrift 'Zin der zotheid; vijf eeuwen cultuurgeschiedenis

van zotten, onnozelen en zwakzinnigen' betoogt Inge Mans dat die ambivalentie beter benoemd kan worden dan verhuuld met correct taalgebruik of bezworen door steeds nieuwe zorg- en integratiemodellen. Mans is op 22 april gepromoveerd aan de faculteit Sociale Wetenschappen (promotores: prof. dr. P. Schnabel, prof. dr. G.H.M.M. ten Horn; co-promotor: dr. G.J.M. Hutschemaekers).

Openbaar vervoer

Marktwerving in het openbaar vervoer leidt niet tot minder invloed van de overheid. Privatisering, verzelfstandiging en deregulering kunnen in de praktijk zelfs gepaard gaan met meer overheidsinvloed. In de meeste gevallen blijft de rol van de overheid echter even groot.

Dat blijkt uit een vergelijkend onderzoek naar openbaar vervoer in Scandinavië, Groot-Brittannië, Duitsland en Frankrijk van Jeroen Groenendijk. Op 15 mei 1998 is hij gepromoveerd aan de faculteit Sociale Wetenschappen (promotor: prof. dr. B.F. van Waarden).

Hoogleraren

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun oratie (aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.15 uur)

Prof. dr. P.C. de Ruiter, faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, 3 september

Mw. prof. dr. M.E. de Swart, faculteit Letteren, 8 september

Mw. prof. dr. mr. M.L.P. Loenen, faculteit Rechten, 23 september

Van het proefschrift 'Overheidsinvloed in het openbaar vervoer; een vergelijkend onderzoek naar deregulering, privatisering en verzelfstandiging in Europa' verschijnt een handelseditie bij Thesis Publishers, Amsterdam (ISBN 90 5170 458 5).

Liposomen tegen malaria

De effectiviteit van anti-malaria middelen kan verhoogd worden door ze toe te dienen met liposomen, dat zijn microscopisch kleine blaasjes. Er kan dan worden volstaan met een lagere dosering en minder injecties. Een probleem bij de bestrijding van malaria is dat de parasieten voor steeds meer van de beschikbare anti-malariamiddelen ongevoelig worden. Hogere doseringen zijn daardoor nodig met een grotere kans op bijwerkingen.

In het proefschrift 'Drug delivery approaches in malaria treatment. Different modes of delivery of Desferrioxamine and Tumour Necrosis Factor- α in experimental malaria treatment' beschrijft Nancy Postma haar onderzoek dat zij verrichtte bij muizen met malaria. Op 6 mei is zij gepromoveerd aan de faculteit Farmacie (promotor: prof. dr. D.J.A. Crommelin; co-promotores: dr. J. Zuidema, dr. W.M.C. Eling (KUN)).

Leven en werk van Kruyt

De Utrechtse chemicus Hugo Rudolph Kruyt (1882-1959) was niet alleen een van de grondleggers van de colloïdchemie in Nederland, maar stond ook aan de wieg van het onderscheid tussen fundamenteel en toegepast onderzoek. Zijn inspanningen leidden tot de erkenning van het maatschappelijke en economische belang van fundamenteel onderzoek, dat met name aan universiteiten werd uitgevoerd. Kruyt markeerde daarmee de overgang naar het tijdperk van 'Big Science', waarin het belang van

wetenschappelijk onderzoek voor de (economische) toekomst van het land algemeen wordt erkend. Dit blijkt uit het proefschrift 'Wetenschappelijk onderzoek en algemeen belang. De chemie van H.R. Kruyt (1882-1959)' van wetenschapshistoricus Geert Somsen. Op 27 april promoveerde hij bij het Instituut voor Geschiedenis der Natuurwetenschappen (promotor: prof. dr. H.A.M. Snelders). Bij uitgeverij Delft University Press verschijnt een handelseditie van het proefschrift (ISBN 90 407 1643 9).

Trappelzak en fopspeen

De kans op wiegendood is te verkleinen door een baby te laten slapen in een trappelzak met een fopspeen in zijn mond. Beide maatregelen voorkomen dat een baby van zijn rug naar zijn buik draait en met mond en neus naar beneden komt te liggen. Dit blijkt uit het proefschrift 'Cot death. Risk factors and prevention in the Netherlands in 1995-1996' van klinisch pedagoge/psychotherapeute Monique l'Hoir. Op 7 april is zij gepromoveerd bij de faculteit Geneeskunde (promotores: prof. dr. W.H.G. Wolters, prof. dr. J. Huber, prof. dr. G.J. Mellenbergh; co-promotor: dr. A.C. Engelberts). Het onderzoek van l'Hoir, dat is uitgevoerd in het Wilhelmina Kinderziekenhuis, maakte deel uit van een groot Europees onderzoek waaraan 12 landen deelnamen (European Concerted Action on SIDS, ECAS). Doel was het achterhalen van mogelijke oorzaken van wiegendood om te komen tot preven-

tieve maatregelen. Binnenkort krijgt elke nieuwe ouder op het consultatiebureau een folder uitgereikt met praktische aanbevelingen die zijn bedoeld om de baby nog veiliger te laten slapen.

Monique l'Hoir:
Minder kans op wiegendood door trappelzak en fopspeen.

Operazanger te Londen

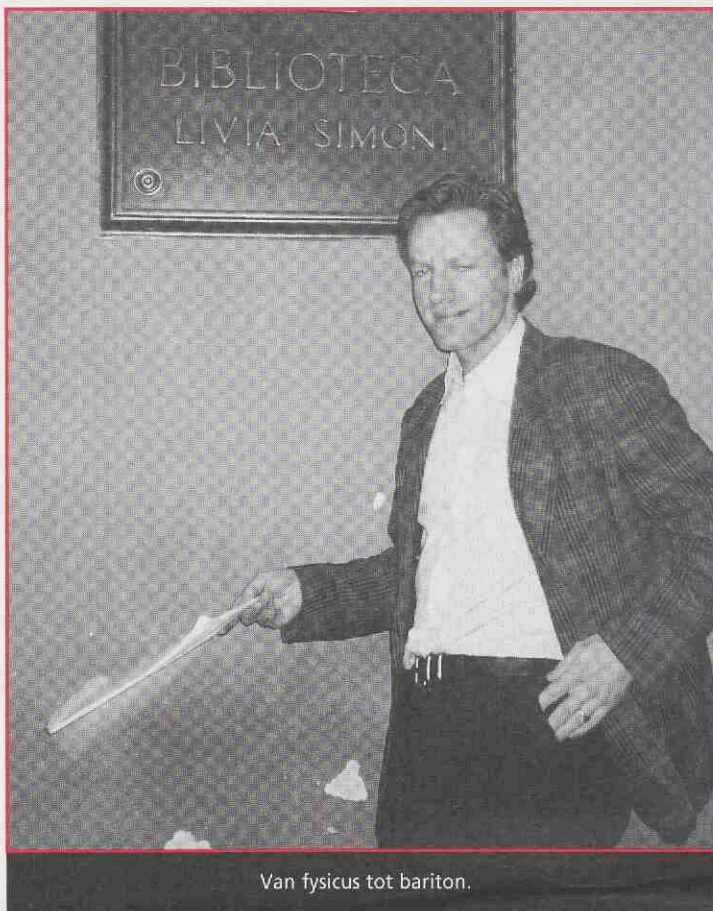
De zijsprong

Opmerkelijke loopbanen

Paul van Gastel (1964) behaalde in 1988 zijn doctoraal in de theoretische fysica. Nu is hij operazanger in Londen.

"Tijdens de studie natuurkunde trok een hele reeks theorieën aan me voorbij. Dat vond ik het leuke van die studie. Elke maand hield ik me met een ander onderwerp bezig. En ik mag – heel arrogant – wel zeggen dat ik er vrij goed in was. Ik had niet zo veel tijd nodig voor studeren, dus kon ik tussen door veel reizen. Ik heb echt een fantastische studietijd gehad." Paul van Gastel studeerde in 1988

af in de theoretische natuurkunde. Zijn afstudeerscriptie schreef hij over natuurkundige trillingen in vliegtuigvleugels – 'flutter' in het Engels. Ook aan het schrijven van die scriptie beleefde hij veel plezier. Toch besloot hij na zijn doctoraal naar het conservatorium te gaan. "Ik wilde maar één ding: me verdiepen in zang." De verklaring voor deze ommezwaai zoekt Van Gastel in de tijd die hij in Frankrijk doorbracht. Tijdens zijn studie liep hij stage bij een centrum voor nucleair onderzoek in Parijs. "Toen pas kreeg ik in de gaten dat natuurkunde studeren iets anders is dan werken als natuurkundige. Je besteedt soms tien jaar aan het uitwerken van één detail. Dat vooruitzicht vond ik zo teleurstellend, dat ik besloot iets te gaan doen wat ik echt leuk vind." In Parijs leerde Van Gastel ook

Van fysicus tot bariton.

nog iets anders: zich staande houden in een vreemde stad. "Ik moest Frans leren en een sociaal netwerk opbouwen. En dat lukte. Daardoor heb ik een basale vorm van zelfvertrouwen gevonden, het gevoel van 'ik krijg alles voor elkaar als ik het maar wil'. Dat heb je ook nodig als je wilt gaan zingen. Bij hele jonge mensen ontbreekt dat zelfvertrouwen vaak." Hij ging naar het conservatorium. "Destijds kreeg je drie jaar extra studietijd als je na het hbo naar de universiteit ging, maar het omgekeerde kon ook. Daar heb ik echt mazzel mee gehad." Inmiddels is Van Gastel een zelfstandig gevestigd bariton in Londen. Die stad biedt veel werk. "In Nederland heb je slechts enkele professionele operagezelschappen, in Londen zijn er wel twintig." Is hij net zo goed in zingen als in natuurkunde? Peinzend: "Bij het succes van een zanger spelen meer factoren dan talent alleen. In opera en zelfs in recitals wordt acteren steeds belangrijker. Dat ligt me wel. Wat ook steeds meer telt is je eigen agent kunnen zijn. Je zaken goed regelen, netwerken, daar ben ik handig in. Daar komt bij dat ik als bariton meestal een ondersteunende rol heb. Ik ben niet de held, maar de oom, de echtgenoot of de dokter. Dat maakt dat ik misschien wel tot

mijn zestigste kan blijven zingen." Wat vond zijn omgeving van zijn ommezwaai? "Mijn vader had het er in het begin moeilijk mee. Ik vergooid mijn kansen op een carrière in de fysica. Maar mijn moeder heeft altijd achter me gestaan. Die steun is heel belangrijk voor een artiest, want je vraagt je altijd af: wat heb ik anderen te bieden dat ze er twintig of zestig gulden voor willen betalen? Dat maakt het vak zo moeilijk, zeker als je je eigen beperkingen kent." (TD)

Oproep voor deze rubriek

Bent u na uw studie ook iets heel anders gaan doen of kent u iemand die een 'zijsprong' heeft gemaakt, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl.

Illustrer 12 verschijnt op 19 september 1998

Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u toezenden aan de redactie vóór 5 augustus 1998. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden mededelingen in te korten of te weigeren.

Studiepunten

De mussen vallen van het dak en tegen het zweet is niet op te drinken; tijdens de eerste tropische dag van dit jaar buig ik me over de vraag wat mijn letterenstudie heeft betekend voor het leven erna. In het maatschappelijk leven ben ik dichter en journalist – sinds kort in die volgorde van belangrijkheid. De jongensdromen van iedere literair bevoegen student (debuteren met een dichtbundel en optreden op de Nacht van de Poëzie) zijn voor mij in een half jaar uitgekomen. Hoewel ik een fantastische studietijd heb gehad bij Algemene Letteren, geloof ik niet dat mijn studie van doorslaggevend belang is geweest voor deze recente successen. Voor dichters bestaan er geen opleidingen, scholen of universiteiten; ik was het al toen ik aan mijn studie begon en ik ben gestopt met Nederlandse letterkunde om het te kunnen blijven. Natuurlijk bestaat een groot deel van het studentenvolkje bij Nederlands uit enthousiaste, bevoegen niks-aan-de-hand studenten; slimme en leuke mensen die later vol enthousiasme gaan lesgeven, voorlichten, beleid maken of onderzoek doen. In incidentele gevallen beginnen ze een tekstschriftbureau of openen een café – eentje is zelfs mijn uitgever geworden. Helaas trekt de studie ook arrogante kladschrijvers die zichzelf op zijn minst beschouwen als de nieuwe Mulisch, modieuze semi-intellectuelen, frustraten, ouwehoeren en luchtflitsers. Dat sluit weliswaar goed aan op de geestesgesteldheid van de dichters en schrijvers die hen (soms) aan het werk houden, maar dat lijkt me meer een gelukkig toeval dan een verdienste. Het studiepakket laat eveneens te wensen over; het wetenschappelijke aan literatuurwetenschap is mij tenminste altijd ontgaan en letterkunde kwam, in mijn tijd althans, neer op het verstouwen van verplichte boekenlijsten vol opgewarmde lijken, het berijden van de stokpaardjes van te lang geleden gepromoveerde docenten en het opgraven van terecht vergeten letterkundigen. Dat soort neerlandistiek is de kaart en niet het gebied. Dus als er, behalve alumni, ook nog een student is die dit stukje leest: stop! Ja, jij daar! Het is nog niet te laat! Letterkunde kun je veel leuker – zij het nog minder wetenschappelijk – beoefenen door zo veel mogelijk debuten te lezen, de literaire media te volgen en 's avonds rond te hangen in Theatercafé De Bastaard om de jonge literaire garde van zijn respectievelijk haar kruk te zien vallen. Maar ja, daar zul je wel weer geen studiepunten voor krijgen.

Ingmar Heytze, dichter en journalist. Hij begon in 1988 met de studie Algemene Letteren en studeerde af in 1995. Zijn dichtbundel de Allesvrezer is uitgegeven bij uitgeverij Kwadraat.

Adressen

Universiteit Utrecht Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533550 Fax: (030) 2533388

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Bureau: Achter de Dom 20,
3512 JP Utrecht (030) 2538025
ufonds@bur.ruu.nl

Coördinator alumnibinding

Mw. drs. D.T.M. Majoor, Heidelberglaan 8,
3584 CS Utrecht (030) 2534072
E-mail: d.majoor@bur.ruu.nl

Aardwetenschappen

Budapestlaan 4, 3584 CD Utrecht
Postbus 80021, 3508 TA Utrecht
(030) 2535050 Fax: (030) 2535030
E-mail: i.beekman@earth.ruu.nl

Biologie F.A.F.C. Wentgebouw

Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80088, 3508 TB Utrecht
(030) 2532276 Fax: (030) 2534526
E-mail: w.j.c.amesz@boev.biol.ruu.nl

Diergeneeskunde Androclusgebouw

Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht
Postbus 80163, 3508 TD Utrecht
(030) 2534851 Fax: (030) 2537727

Farmacie F.A.F.C. Wentgebouw

Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80082, 3508 TB Utrecht
(030) 2537313/2532525 Fax: (030) 2513953
E-mail: h.m.dobbelaar@far.ruu.nl

Geneeskunde Stratum

Universiteitsweg 100, 3584 CG Utrecht
Postbus 80030, 3508 TA Utrecht
(030) 2538888 Fax: (030) 2539025
E-mail: bureau@med.ruu.nl

Godgeleerdheid Willem C. van Unnikgebouw

Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2531853 Fax: (030) 2533241
E-mail: theology@cc.ruu.nl

Letteren

Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht
(030) 2536105 Fax: (030) 2536083 E-mail
medewerkers: <naam>@let.ruu.nl

Natuur- en Sterrenkunde

Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Postbus 80000, 3508 TA Utrecht
(030) 2533284 Fax: (030) 2539282
E-mail: facbureau@fys.ruu.nl

Rechtsgeleerdheid

Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht
(030) 2537018/2537017 Fax: (030) 2537300
E-mail medewerkers: <voorletters.voor-
voegselachternaam>@rgl.ruu.nl

Ruimtelijke Wetenschappen

Willem C. van Unnikgebouw
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2532044 Fax: (030) 2540604
E-mail: r.vanderlinden@frw.ruu.nl

Scheikunde F.A.F.C. Wentgebouw

Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80083, 3508 TB Utrecht
(030) 2533793/2533791 Fax: (030) 2533072
E-mail: j.a.dekooker@chem.ruu.nl

Sociale Wetenschappen Centrumgebouw

Zuid, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht
(030) 2534700 Fax: (030) 2531619
E-mail: bureau@fsw.ruu.nl

Wijsbegeerte Bestuursgebouw

Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2531831 Fax: (030) 2532816
E-mail: bureau@phil.ruu.nl

Wiskunde en Informatica

Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
(030) 2531515/2533536 Fax: (030) 2518394
E-mail: hurk@math.ruu.nl

IVLOS Bestuursgebouw

Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533400 Fax: (030) 2532741
E-mail: ivlos@ivlos.ruu.nl